

เรื่อง

การตั้งเจ้าพระภาคีสถ
การวัดขโกสินทร์
รัชกาลที่ ๑

คณะกรรมาการ

จัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์
สำนักวิทยากรภูมิมาตร

95T
พ 2255

จัดพิมพ์

เพื่อเผยแพร่ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และโบราณคดี

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 2584002-1

11 พ.ย. 2514

๑
๑๕๑.๓๐๖
๓๖๑๕

ห้องศาสตราจารย์ ขจร สุขพานิช
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เรื่อง
ทรงตั้งเจ้าพระยาเสนาบดี
กรมรัตนโกสินทร์
รัชกาลที่ ๑

THE LIBRARY
COLLEGE OF EDUCATION
BANGKOK, THAILAND

คณะกรรมการ
จัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์
สำนักนายารัฐมนตรี

จัดพิมพ์
เพื่อเผยแพร่ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และโบราณคดี

คำนำ

หนังสือเรื่องทรงตั้งเจ้าประเทศราช เป็นหนังสือที่คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ได้เลือกสรรไว้ในฐานะเป็นเอกสารที่ทรงค่าหาได้ยาก อยู่ในกลุ่มหนังสืออันดับที่ ๒๑ ที่รอดำเนินการพิมพ์ตามโครงการระยะสั้น

อนุสนธิการจัดพิมพ์หนังสือทรงตั้งเจ้าประเทศราช มีเหตุมาจากคณะกรรมการได้ปรารภกันว่า จารึกพระสุพรรณบัตรทรงตั้งเจ้าประเทศราช ในรัชกาลที่ ๑ ที่ ๒ มีอยู่หลายเรื่อง ล้วนเป็นเอกสารที่ทรงค่ายิ่งทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและโบราณคดี เฉพาะพระสุพรรณบัตรนั้นเมื่อจารึกแล้ว ก็พระราชทานแก่เจ้าประเทศราช พร้อมด้วยเครื่องราชูปโภคอื่น ๆ คงเหลือแต่สำเนาจารึกพระสุพรรณบัตรรักษาไว้ในหอหลวง การพระราชทานอิสริยยศแก่เจ้าประเทศราชเป็นการทำตามโบราณราชประเพณี คือ ต้องมีพระราชโองการมานับนุสรสูรสิงหนาท ดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ต่อหน้าข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ว่าทรงแต่งตั้งสถาปนาท้าวพระยาเมืองนั้นเมืองนั้นเป็นพระเจ้าประเทศราช พระโหราธิบดีต้องถวายฤกษ์จารึกพระสุพรรณบัตร ซึ่งส่วนมากจารึก ณ หอมณเฑียรธรรม มีประโคนปีพาทย์ฉิ่งไชย อาลักษณ์ผู้จารึกพระสุพรรณบัตรต้องนุ่งขาวห่มขาว เสร็จแล้วม้วนพระสุพรรณบัตรบรรจุลงกล่องเงิน แล้วใส่ในกล่องงาใส่ถุงแพรฉนวน

กระบวนจีน ปืดตรา เชิญพระสุพรรณบัตรไว้บนพานทอง ๒ ชั้น นำไปฝากไว้แก่หลวงธรรมะเสนาข้าพระ ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามก่อน ต่อจากนั้นขุนนางกรมพระอัครกษัตริย์มาเชิญพานพระสุพรรณบัตรไปไว้ ณ ศาลาลูกขุน แล้วโปรดเกล้าฯ ให้พระยาแห่งเมืองประเทศราชนั้น ๆ แต่งดอกไม้รูปเทียนมาถวายบังคมรับพระราชทานพระสุพรรณบัตรเชิญพานพระสุพรรณบัตรแห่ไปยังที่ประทับของพระยาเมืองประเทศราช บรรดาที่ได้เข้ามาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทเพื่อแห่ไปเมืองประเทศราชอีกต่อหนึ่ง ในการนี้กลางคราวยังได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมช่างकुมกงช่างเป็นขบวนไปส่งเป็นการพระราชทานพระเกียรติยศแก่เจ้าประเทศราชนั้น ๆ อีกด้วย

ที่กล่าวมานี้เป็นการพรรณนาตามเรื่องราวที่ปรากฏอยู่ในจดหมายเหตุเก่า ๆ ถ้าจะพิจารณาถึงเหตุผลที่เป็นสาระสำคัญกันแล้ว กล่าวได้ว่าเป็นเรื่องที่พระมหากษัตริย์ราชทรงบำเพ็ญตามจักรวรรดิวัตรเพื่อยังพระบารมีให้เพิ่มพูนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะการที่มีพระราชโองการสถาปนาให้ท้าวพระยานาหมื่นขึ้นเป็นเจ้าประเทศราชครองบ้านครองเมือง และการพระราชทานเครื่องราชูปโภคพระราชทานทรัพย์เงินทองนั้น เป็นราชวัตรปฏิบัติของพระมหากษัตริย์ราชของชาติไทยทรงบำเพ็ญสืบต่อกันมาแต่โบราณกาล ปรากฏเรื่องดังกล่าวนี้มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ในศิลาจารึกหลักที่ ๑ ที่พ่อขุนรามคำแหงได้ทรงปฏิบัติอยู่เมื่อ “คนไตซ์ช้างมาหา พาเมืองมาสู่ ช่วยเหลือเกื้อกูล มันบ่มีช้าง บ่มีม้า บ่มีบัว บ่มีนาง บ่มีเงิน บ่มีทองให้แก่มัน ช่วยมันดวงเป็นบ้านเป็นเมือง” แม้ทรงชนะศึกสงคราม “ได้ฆ่าเสอกฆ่าเสือหัวฟุ้งหัวรบก็ดี บ่ฆ่าบ่ตี” สิ่งเหล่านี้นอกจากจะเป็นการผูกจิตใจของบรรดาเจ้าประเทศราชให้จงรัก

ก

ภักดีต่อเบื้องยุคลบาท ถวายดอกไม้เงินทองเป็นเมืองออกแล้ว ยังเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ แสดงพระบารมีให้นานาประเทศทราบและชื่นชมด้วยว่า เมืองพระยาสามนตราชโดยรอบและปากใต้ฝ่ายเหนือเป็นประเทศราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (หรือของประเทศไทย) มาตั้งแต่ครั้งกระโน้นแล้ว

แล้วก็มีประเทศใดบ้างในอดีตที่เป็นประเทศราชของประเทศไทย อยู่ภายใต้บรมเดชาานุภาพ และประเทศใดบ้างที่เป็นประเทศราชพึงพระบรมโพธิสมภาร เป็นเรื่องน่ารู้ น่าศึกษา ยิ่งนัก ท่านทั้งหลายจะทราบจากหนังสือเล่มนี้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่คณะกรรมการ ฯ ได้เลือกสรรคัมมาพิมพ์ไว้ตามโครงการที่กล่าวข้างต้น

คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ได้เล็งเห็นความสำคัญและคุณค่าของเอกสารดังกล่าวมา จึงได้ประมวลมาพิมพ์เพื่อรักษาข้อความและเรื่องราวให้ปรากฏไว้เป็นเอกสารสำคัญของชาติ จริงอยู่แม้จะไม่ได้พระสุพรรณบัฏของจริงมารักษาไว้ แต่เราก็ได้สำเนาพระราชโองการที่ทรงสถาปนาเสกหรือแต่งตั้งเจ้าประเทศราชแต่ละประเทศมาตีพิมพ์ขึ้นไว้ เป็นการรักษาเอกสารสมบัติและหลักฐานทางประวัติศาสตร์แต่ละรัชสมัยให้ถาวร มิได้ทอดทิ้งอยู่ในสมุดข่อยเก่า ๆ ซึ่งนับวันจะชำรุดผุพังไปตามกาลเวลาโดยมิได้เป็นประโยชน์แต่อย่างใด

ผู้ที่ได้อ่านพระราชโองการแต่งตั้งเจ้าประเทศราชนี้แล้ว คงไม่มีใครปฏิเสธว่าไม่เป็นเอกสารที่ปราศจากคุณค่า ทั้งทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและโบราณคดี ตลอดจนการแผ่พระราชอำนาจการปกครองในอดีตของพระมหากษัตริย์ราชาธิราชของเรา

โดยเหตุนี้เมื่อได้ออให้การพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ได้ผ่านไป
ไปแล้วหลายเรื่องหลายเล่ม เลขานุการคณะกรรมการเห็นว่า ถึง
เวลาอันสมควรจะนำเสนอเรื่องทรงตั้งเจ้าประเทศราชต่อคณะกรรมการ
พิจารณาสั่งพิมพ์ได้แล้ว จึงเมื่อคราวประชุม ครั้งที่ ๘/๒๕๑๒ วันที่
๒๕ ตุลาคม ๒๕๑๒ ระเบียบวาระที่ ๑ ได้เสนอให้ที่ประชุมทราบว่ามี
เอกสารต่าง ๆ ที่คณะกรรมการจัดพิมพ์ ๆ ได้มีมติให้ดำเนินการพิมพ์
ไปตามลำดับอยู่ ๒๔ เรื่อง เฉพาะเรื่องทรงตั้งเจ้าประเทศราชเป็นเอกสาร
อันดับที่ ๒๑ ที่ประชุมมีมติเพียงรับทราบ ต่อมาถึงคราวประชุมครั้งที่
๕/๒๕๑๓ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๑๓ ระเบียบวาระที่ ๓.๕ เลขานุการ
เสนอต่อที่ประชุมถึง เรื่องการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ลำดับ
ต่อไปตามที่ประธานกรรมการได้ฝากข้อเสนออีกครั้งหนึ่งว่า “ประธาน
กรรมการ (พระยาสุนทรพิพิธ) ได้ปรารถนาว่าเอกสารที่ได้ออลำดับไว้แล้วมี
๒๓,๒๔ เรื่องควรเสนอที่ประชุมว่าเรื่องใดควรจะเป็นเรื่องที่จัดพิมพ์ต่อไป”
ต่อจากนั้นเลขานุการได้อ่านชื่อเรื่องเอกสารที่ได้เลือกสรรไว้แล้วให้ที่
ประชุมฟังด้วย

รองประธานกรรมการ (ศาสตราจารย์ รอง ศยามานนท์) ได้เสนอ
ต่อที่ประชุมว่า “เห็นควรพิมพ์เรื่องทรงตั้งเจ้าประเทศราชเป็นลำดับต่อไป”
ที่ประชุมได้ลงมติตามที่รองประธานเสนอ และให้ส่งต้นฉบับไปให้
โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรีได้ และได้มอบให้นายฉันทิชย์
กระแสสินธุ์ นายปรีดา ศรีชลาลัย นายเฉลียว จันททรัพย์ ร่วมกัน
ดำเนินงานด้านพิมพ์เพื่อความเรียบร้อย การจัดพิมพ์เรื่องทรงตั้งเจ้า
ประเทศราชมีปฐมเหตุดังได้พรรณานานี้

การจัดพิมพ์เอกสารเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาไว้ซึ่งประวัติศาสตร์และประเพณีการปกครองของพระมหากษัตริยาธิราช ที่ทรงปฏิบัติต่อเจ้าประเทศราชให้เป็นหลักฐานปรากฏอยู่ชั่วนานาน รวมทั้งขบวนการเขียนหนังสือของอาลักษณ์ในรัชสมัยนั้น มีการเขียนสดการันต์อย่างไร ก็รักษาไว้อย่างนั้นเพื่อเป็นประวัติการเขียนอักษรไทย คือให้เรียงไปตามต้นฉบับ และวางรูปการพิมพ์ตามแบบอย่างอาลักษณ์เขียนไว้ในสมุดข่อยโดยไม่ได้เปลี่ยนแปลง เพื่อให้เห็นการเขียนหนังสือของอาลักษณ์ในสมัยก่อนว่า แตกต่างกับปัจจุบันอย่างไร ฉะนั้นในหนังสือเรื่องทรงตั้งเจ้าประเทศราช อักษรวิธีจึงได้เรียงและพิมพ์ไปตามต้นฉบับเดิม ซึ่งอาจแปลกตาไปบ้าง แต่เชื่อว่าทุก ๆ ท่านคงจะเดาอ่านได้ เพราะไม่ยากจนเกินไป ขออย่าได้ตำหนิติเตียนว่ากรมพระอาลักษณ์เขียนหนังสือไม่เป็นไม่ถูกเลย หากว่าในสมัยนั้นนิยมเขียนกันอย่างนั้น และก็ด้วยการใช้อักษรวิธีเช่นนี้มีใช้หรือ ที่สามารถสร้างสรรค์กาพย์กลอน โคลงฉันท วรรณกรรมไว้คู่บ้านคู่เมืองสืบมาจนถึงปัจจุบัน ไม่น้อย ปัจจุบันเสียอีกที่เล่าเรียนจนได้ปริญญาสูง ๆ ก็ยังไม่เคยเขียนวรรณกรรมได้เหมือนกับบรรพชนได้เขียนไว้เลย

เพื่อให้เห็นการเขียนแต่ครั้งรัชกาลที่ ๑ รัชกาลที่ ๒ ว่าอาลักษณ์ได้เขียนหนังสือกันอย่างไร จึงได้ถ่ายต้นฉบับทรงแต่งตั้งเจ้าประเทศราชมาพิมพ์ไว้ด้วย สำหรับจะได้ศึกษาถึงประวัติการเขียนหนังสือเมื่อ ๑๘๐ กว่าปีล่วงมา ว่าเขียนกันอย่างไรที่ได้ถ่ายภาพมา

คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารฯ ขอขอบพระคุณ ฯพณ ฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ที่กรุณาจัดสรรงบประมาณให้

ฉ

แก่คณะกรรมการ ฯ เพื่อจัดการพิมพ์เอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์
วัฒนธรรมและโบราณคดีไว้เป็นสมบัติอันถาวรของชาติสืบไปในอนาคต
กาล และขอขอบคุณ นายฉันทิชย์ กระแสสินธุ์ นายปรีดา ศรีชลาลัย
นายเฉลียว จันททรัพย์ กรรมการ ฯ ซึ่งได้ช่วยกันดำเนินงานที่มอบ
หมายเป็นการเรียบร้อย หนังสือเรื่องทรงตั้งเจ้าประเทศราช นอกจาก
จะเป็นหลักฐานยืนยันความจริงทางประวัติศาสตร์ของบ้านเมืองแล้ว ยัง
เป็นการเตือนความทรงจำของผู้อ่านด้วยว่า ประเทศใดบ้างในอดีตเคย
เป็นประเทศราชของเรา

หวังว่าบรรดาผู้อ่านคงจะพอใจและได้ประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้
ตามสมควร

คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์

สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี
๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔

สารบาญ

	หน้า
๑ สารบัญ	ก.ข.
๑. เรื่องตั้งให้เจ้านันทเสน เป็นพระเจ้านันทเสน เมืองเวียงจันทบุรี จุลศักราช ๑๑๔๓ ปีเถาะ ๓	๓
๒. เรื่องตั้งเจ้าอุปฮาด เป็นพระเจ้านันทเสนเมืองหลวงพระบาง จุลศักราช ๑๑๕๓ ปีกุกุญ ตรีศก ๔	๔
๓. เรื่องตั้งให้เจ้าน้ำ เป็นพระวิไชยราชสุริยวงษ เมืองนครจำปาศักดิ์ จุลศักราช ๑๑๕๓ ปีกุกุญ ตรีศก ๕	๕
๔. เรื่องตั้งให้พระประทุม เป็นพระประทุมวรรราชสุริยวงษ เมืองอุบลราชธานี จุลศักราช ๑๑๕๔ ปีชวด จัตวาศก ๖	๖
๕. เรื่องตั้งให้พระองค์เอง เป็นพระนารายณ์ราชาธิราช กรมกัมพูชา จุลศักราช ๑๑๕๖ ปีขาล ฉศก ๗	๗
๖. วันจารึกพระสุพรรณบัตร พระนามเจ้าอุปราช เป็นพระรัตนวงษา เมืองสุวรรณภูมิ จุลศักราช ๑๑๕๗ ปีเถาะ สัศก ๑๑	๑๑
๗. เรื่องตั้งให้เจ้าอิน เป็นพระไชยเชษฐาธิราช กรมจันทบุรี จุลศักราช ๑๑๕๗ ปีเถาะ สัศก ๑๒	๑๒
๘. วันจารึกพระสุพรรณบัตร ตั้งให้พญาเชียงใหม่ เป็นพระเจ้าบรมราชาธิบดีศรีสุริยวงษ เมืองเชียงใหม่ จุลศักราช ๑๑๖๔ ปีจอ จัตวาศก ๑๕	๑๕

๙.	เรื่องตั้งให้พระองค์จัน เป็นพระองค์อุไทยธิดา กรุง กัมพูชา จุลศักราช ๑๑๖๘ ปีชวด อัฐศก	๑๗
๑๐.	วันจารึกพระสุพรรณบัตร ตั้งให้พระองค์สงวน เป็น พระไชยเจษฎา ฝ่ายหลัง พระองค์อ้อม เป็นพระศรีไชย- เชษฐราชา ฝ่ายหน้า จุลศักราช ๑๑๗๒ ปีมะเมีย โทศก ...	๒๐
๑๑.	วันจารึกพระนามพระองค์จัน เปลี่ยนพระสุพรรณบัตร ใหม่ จุลศักราช ๑๑๗๕ ปีระกา เบญจศก	๒๑
๑๒.	เรื่องตั้งเจ้าประเทศราชไปครองเมืองนครจำปาศัก และเมืองสุวรรณภูมิบุรีย ปีกุนตรีศก จุลศักราช ๑๑๕๓ ...	๒๕
๑๓.	ร่างพระบรมราชโองการตั้งพระยาเชียงใหม่เป็นเจ้า บรมราชาธิบดี ครองเมืองเชียงใหม่ ปีจอ จัตวาศก จุลศักราช ๑๑๖๔	๒๘
๑๔.	ร่างตราถึงเมืองเชียงใหม่ นำส่งพระสุพรรณบัตร ขึ้น ไปพระราชทานพระเจ้าเชียงใหม่ ปีจอ จัตวาศก จุลศักราช ๑๑๖๔	๓๓
๑๕.	พระสุพรรณบัตร ตั้งนักพระองค์เองเป็นเจ้าครองกรุง กัมพูชา ปีฉลูสัมฤทธิศก	๔๑
๑๖.	ร่างพระสุพรรณบัตรตั้งเจ้าประเทศราช จุลศักราช ๑๑๖๖...	๔๕
๑๗.	เรื่องพระสุพรรณบัตรตั้งองค์อุไทย พระยอดฟ้า ครอง กรุงกัมพูชา จุลศักราช ๑๑๖๖	๔๘
๑๘.	เรื่องพระสุพรรณบัตรตั้งองค์อุไทย ครองกัมพูชา ปีชวด จุลศักราช ๑๑๖๖	๕๐

เรื่อง
การตั้งเจ้าพระยาเสนาบดี
การตั้งขโมยสินทรัพย์
รัชกาลที่ ๑

๑ เรืองตงไหเจ้าหนกเสน เป็นพระเจ้าหนกเสน
เมืองเวียงจันทบุรี ๗๑๗

๑ ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้
เจ้านันทเสนคืนเมืองเป็นจ้าวขันธเสมานามขัติยราช เป็น
พระเจ้านันทเสนราชพงษมะลานจ้าวพระนครเวียงจันทบุรี
เสกไป ณ วัน ๕ ค่ำ จุลศักราช ๑๑๔๓* ปีเถาะใด
๑๕ ปี ๗๑๗

๕ |
ได้เงินค่าทำนยม

คัดจากจดหมายเหตุ ร. ๑ จ.ศ. ๑๑๔๓
เลขที่ ๒ สมุดไทยดำ

* จุลศักราช ๑๑๔๓ เป็นปีฉลู
ไม่ใช่ปีเถาะ

๑ เรื่องตั้งเจ้าอุปฮาด เป็นพระเจ้านครราชสีมา
เมืองหลวงพระบาง ๗๑๓

๑ สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว ผู้ผ่านพิภพกรุงรัตนโกสิน
อินทอัยยทศยาทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสั่ง
ว่า ให้เจ้าอุปฮาด ก็นเมืองครองชั้นเสมา นามพระเจ้า
รามชาวขัตติยราชสุริยวงษ เป็นเจ้าพระนครหลวงพบางราชธานี
ศรีสัตนาคนหุตมะรัตนบุรี ปาจินทิสตา ฝ่ายตัวออกพระนคร
ศรีอยุธยา เสด็จไปณวัน ๖๑๓ ค่ำปีกฤษณ์ ตรีนีสก

๕ |
๑ ได้เงินค่าธรรมเนียม

๑ สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว ผู้สถาปนาพิภพกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งอยู่ที่
ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมลงมา ให้ทำประตอก
กันเมืองหลวงนราธิวาส นมพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระยาสุริยวงษ์ เป็นเจ้า
พระนกรทศพรทางภษธานี คริสต์ศกคณหะทศมวรัตนบุรี ๒๓๓๓

ย้ายทวนออกพระนกรทศพรทางภษธานี แยกไปณวัน ๒๓๓๓ ๓๓๓๓

กรีนิศก ๓๓๓๓ ๓๓๓๓

๕๔
๕๕
๕๖

๑ ท้ายพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว ผู้สถาปนาพิภพกรุงรัตนโกสินทร์
ตั้งอยู่ที่ ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมลงมา ให้เจ้าหน้าเป็นพระ

เจ้าหน้าพระยาสุริยวงษ์ที่เมืองนครจำปาศักดิ์ประเทศลาว แยกให้ ณ ๒๓๓๓

๒๓๓๓ ๒๓๓๓ ๒๓๓๓ ๒๓๓๓ ๒๓๓๓ ๒๓๓๓

๕๕
๕๖
๕๗

๑ ท้าย พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว ผู้สถาปนาพิภพกรุงรัตนโกสินทร์
ตั้งอยู่ที่ ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมลงมา ให้พระยาสุริยวงษ์

เป็นพระประทุมวรราชสุริยวงษ์ เมืองเมืองอุบลราชธานีศรีวะเนดิไลประเทศลาว

แยกให้ณวัน ๒๓๓๓ ๒๓๓๓ ๒๓๓๓ ๒๓๓๓ ๒๓๓๓ ๒๓๓๓

๑ เรื่องตั้งเจ้าน้ำเป็นพระวิไชยราชสุริยวงษ เมืองนครจำปาศักดิ์ ๗๑๔—

๑ ด้วยพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพิภพ
กรุงเทพพระมหานครศรีอยุธยา มีพระราชโองการโปรดเกล้า
โปรดกระหม่อม ตั้งให้เจ้าน้ำเป็นพระวิไชยราชสุริยวงษขัตติย-
ราชเมืองนครจำปาศักดิ์ประเทศราช เสด็จให้ ณ วัน ๕ ๗ ๑๐
๑๐

คำ จุลศักราช ๑๑๕๓ ปีกรตรีนศก ๗๖

๕ |
๑ ได้เงินค่าธรรมเนียม

๑ เวียงตักให้พระประทุม เป็นพระประทุมวรรราชสุริยวงษ
เมืองอุบลราชธานี ๗๑๓

๑ ด้วย พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวผู้พานพิภพ
กรุงเทพพระมหานครศรีอยุธยา มีพระราชโองการโปรด
เกล้าโปรดกระหม่อม ตั้งให้พระประทุม เป็นพระปทุมวร-
ราชสุริยวงษ ครองเมืองอุบลราชธานีศรีวนาไลประเทศราช
เสกให้ ณ วัน ๒๗ ค่ำ จุลศักราช ๑๑๕๔ ปีชวด จัตวาศก
๑๓

๕

๑ ได้เงินค่าทำเนียม

๕๔

๐ วน ๑๖ ๖ ทำการศกภช ๑๑ ๕๖ ชัฏถนอชกเพท ๕๒ ไมงเที สมเที
พระพทธิเจ้าอยู่หัวเสกกรอกรนเมถนรตตเค็ยประจิมทิสริมพระจันังการพท
พมณ ทลรณนพระนามพระองเจพระภชทนให้ออกไปการงษฏ
ณกรนการทริบคี่ พระญพระคตงไค้ทลลอง ๑ ทัยถกษณพระนามใน

๕๕

แผ่นพระสพวรรณบักกร่า ๑ ทัยสมเทีพระพทธิเจ้าอยู่หัวณกรนเทพพ
มทานกรบวรทททระกัศรีอยทรณมทคี่ทลลทพนพทกนภชทนีบวิรมย์
อกมพระภชมทลสทณ ๖ พระภชใจการมานะพระบั้นทลลระสังทะเลท
ททริสเหนือเกตุเหนืออกรททมอ่ม ทให้พระองเจ ออกมากรองษฏ

กรนการทริบคี่ พระภชทนพระนามพระเมถนภชนภชริภช ภมริบคี่
คี่สริโยพวรรณบารมสุรินทภมททการพทริภชบวมเนกรบวมบพิการ
สทคัยเป็นอิศรการกการะวิกนภชใจกษทททงษ ทักนคี่การทริบคี่นท
ปรีนกรบวรวิจิคก เจกะภชริภชภชทริบคี่นทนะวินทริวิศท

๑ เรื่องตั้งให้พระองค์เอง เป็นพระนารายณ์ราชาธิราช
กรุงกัมพูชา ฯ

๕ |
๑ ตั้งเจ้าองค์เองเป็นพระเจ้ากรุงกัมพูชาธิราช ฯ ได้เงินค่าทำเนียม

๑ วัน ๖ ๑ ๖ ค่ำ จุลศักราช ๑๑๕๖ ปีชวดน้อศก เพลา
๒ โมงเช้า สมเด็จพระพุทธิเจ้าอยู่หัวเสด็จออกขุนนาง ณ
ชลาฝ่ายประจิมทิศ ริมพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ทรงขนาน
พระนามพระองค์เองพระราชทานให้ออกไปครองราชฎร ณ
กรุงกัมพูชาธิราชดี พระญาพระคลังได้ทูลออง ฯ ด้วยลักษณะ
พระนามในแผ่นพระสุพรรณบัตรว่า ฯ ด้วยสมเด็จพระพุทธิ-
เจ้าอยู่หัว ณ กรุงเทพพระมหานครบรรทวาราวดีศรีอยุธยา
มหาดิหลกภพนพรัตนราชธานีบุรีรมย์อุดมพระราชมหาสถาน
มีพระราชโองการมานะพระบันทูลสุระสิ่งพะนาทดำหรัสเหนือ
เกล้าเหนือกระหม่อม ตั้งให้พระองค์เอง ออกมาครองราชฎร
กรุงกัมพูชาธิราชดี พระราชทานพระนามพระนารายณ์ราชาธิราช
รามาธิราชดีศรีสุริโยพรรณบรมสุรินทรามหาจักรพรรดิราชบรม
นารถบรมบพิตรสถิตยเป็นอิสรกำภูละรัตนราชโสภาชาติวงษ
ดำรงคักำภูชามหาอินทะบั้งฐนกรบวรวิวัฒวิเวก เอกะราชา
ขัตติยามหาธิบดินทรนะรินทรวิสุทธ อุดมบรมบพิตร สำฤทธิ
ทฤชมายุสมะศิริสวัสดิ เสกมาณะวันสุกร เดือนหก แรม ๑๐ ค่ำ
จุลศักราชพันร้อยห้าสิบหก ปีชวดน้กสัตว์ น้อศก

	เจ้าพระยารัตนาพิพิธ	}		
	เจ้าพระยามหาเสนา			
	เจ้าพระยามรราช			
	พระญาพระคลัง			
	พระองค์เอง			
	พระองค์แก้ว			
	พระยามหาอำมาต			
ครั้นเพลาย่ำ	พระญาสุระเสนา			นั่งพร้อมกัน ฌหอพระมณเทียร-
	พระญากระลาโหมเขมม			
	พระศรีสะหะเทพ			
	พระโหราธิบดี			
	พระรองเมือง			
	พระอาลักษณ			
	ขุนสรประเสริฐ			
	ขุนมหาสิทธิ			

ธรรม พระคลังมหาสมบัติได้เอากล่องเงิน สูง ๖ นิ้ว หน้า ๒ |
ใหญ่รอบ ๗ นิ้ว

แผ่นพระสุพรรณบัตร ยาว ๑๓ นิ้ว กว้าง ๖ นิ้ว) น้ำกับกะเบียด) ทองเนื้อ ๘ น้ำหนัก

๑ | ๑ มาส่งให้อาลักษณ ๆ เอาเตียงไปตั้งคู่หนึ่งเหล็กงาน วิเศษได้เอา

๑ | ๑ ไปศรี ทองสำหรับ ๑) แบริ่งหอม น้ำมันหอม เทียนคู่ ๑ คีสะสุกรคู่ ๑

เทียรธรรม พระคลังมหาสมบัติโกเอกกอลณ ^{๑๕} ^{๑๖} ^{๑๗} ^{๑๘} ^{๑๙} ^{๒๐} ^{๒๑} ^{๒๒} ^{๒๓} ^{๒๔} ^{๒๕} ^{๒๖} ^{๒๗} ^{๒๘} ^{๒๙} ^{๓๐} ^{๓๑} ^{๓๒} ^{๓๓} ^{๓๔} ^{๓๕} ^{๓๖} ^{๓๗} ^{๓๘} ^{๓๙} ^{๔๐} ^{๔๑} ^{๔๒} ^{๔๓} ^{๔๔} ^{๔๕} ^{๔๖} ^{๔๗} ^{๔๘} ^{๔๙} ^{๕๐} ^{๕๑} ^{๕๒} ^{๕๓} ^{๕๔} ^{๕๕} ^{๕๖} ^{๕๗} ^{๕๘} ^{๕๙} ^{๖๐} ^{๖๑} ^{๖๒} ^{๖๓} ^{๖๔} ^{๖๕} ^{๖๖} ^{๖๗} ^{๖๘} ^{๖๙} ^{๗๐} ^{๗๑} ^{๗๒} ^{๗๓} ^{๗๔} ^{๗๕} ^{๗๖} ^{๗๗} ^{๗๘} ^{๗๙} ^{๘๐} ^{๘๑} ^{๘๒} ^{๘๓} ^{๘๔} ^{๘๕} ^{๘๖} ^{๘๗} ^{๘๘} ^{๘๙} ^{๙๐} ^{๙๑} ^{๙๒} ^{๙๓} ^{๙๔} ^{๙๕} ^{๙๖} ^{๙๗} ^{๙๘} ^{๙๙} ^{๑๐๐}

แผ่นดินพระสุพรรณบัฏ ^{๑๓} ^{๑๔} ^{๑๕} ^{๑๖} ^{๑๗} ^{๑๘} ^{๑๙} ^{๒๐} ^{๒๑} ^{๒๒} ^{๒๓} ^{๒๔} ^{๒๕} ^{๒๖} ^{๒๗} ^{๒๘} ^{๒๙} ^{๓๐} ^{๓๑} ^{๓๒} ^{๓๓} ^{๓๔} ^{๓๕} ^{๓๖} ^{๓๗} ^{๓๘} ^{๓๙} ^{๔๐} ^{๔๑} ^{๔๒} ^{๔๓} ^{๔๔} ^{๔๕} ^{๔๖} ^{๔๗} ^{๔๘} ^{๔๙} ^{๕๐} ^{๕๑} ^{๕๒} ^{๕๓} ^{๕๔} ^{๕๕} ^{๕๖} ^{๕๗} ^{๕๘} ^{๕๙} ^{๖๐} ^{๖๑} ^{๖๒} ^{๖๓} ^{๖๔} ^{๖๕} ^{๖๖} ^{๖๗} ^{๖๘} ^{๖๙} ^{๗๐} ^{๗๑} ^{๗๒} ^{๗๓} ^{๗๔} ^{๗๕} ^{๗๖} ^{๗๗} ^{๗๘} ^{๗๙} ^{๘๐} ^{๘๑} ^{๘๒} ^{๘๓} ^{๘๔} ^{๘๕} ^{๘๖} ^{๘๗} ^{๘๘} ^{๘๙} ^{๙๐} ^{๙๑} ^{๙๒} ^{๙๓} ^{๙๔} ^{๙๕} ^{๙๖} ^{๙๗} ^{๙๘} ^{๙๙} ^{๑๐๐}

รอบ ๑๒ นิ้ว ๑ ทรงแพวกระบานเงินระไบเจ้าทรกโหมแถ ๑ กนสอง
ขึ้นตามกะมระลอมแพวกระบานเงินระไบเจ้าทรกโหมแถ ๑ โหมแถพื้น
สำหรับผูกพระสุพรรณบัฏ ๑ มาเก็บพร้อม ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

มาตั้ง เจ้าพนักงานสนมพละเรือน เบิกผ้าขาว รองจากท่อน ๑
นุ่งผ้า ๑
ห่มผ้า ๑) พระ

คลังวิเศษได้เอากล่องงาสูง ๑๕ นิ้วใหญ่รอบ ๑๒ นิ้ว ๑ ถุงแพรกระบวน
 จีน ระเบียบเขี้ยวหูรดไหมแดง ๑ กานสองชั้นลายกำมะลอ มีถุงแพร
 กระบวนจีน ระเบียบเขี้ยวหูไหมแดง ๑ ไหมแดงพื้นสำหรับผูกพระ
 สุพรรณบัตร ๑ มาเตรียมพร้อม ชาวนาฬิกาเอานาฬิกาไปตั้ง โหระขอย
 ประจำนาฬิกาบอกฤกษ์ ครั้นเพลabayแล้ว ๒ โมง ๖ บาท ได้สุภฤกษ์
 มงคลให้ประโคนกลองแขกแตรสังขมะโหรี่ปัฟาทม้องไซย หมั้นทิพ-

ไม้ตรี อาลักษณ์ นุ่งขาว
ห่มขาว) กราบถวายบังคมสามตา แล้วจากพระ

สุพรรณบัตรเป็นอักษร ๕ บันทัด ครั้นจากแล้วพร้อมกันม้วนพระสุพรรณ
 บัตรเชิญใส่ในกล่องเงิน แล้วใส่ในกล่องงาแล้วใส่ถุง แลอาลักษณ์ได้

เบิก ขาด
สี่ฝั่ง) ต่อพระคลังในซ้ายมาเปิดตรา พระศรีภูริปรีชาธิราชเสนาธิบดี

ศรีสาลักษณ์ประจำปากถุงเป็นรูปเทวดาถือ จักร
พระขรรค์) แล้วเอาถุง

ใส่ในพาน ๒ ชั้น เปิดตราประจำปากถุงกานอีก แล้วมอบไว้หลวงธรรมะ
 เสนาข้าพระ ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ครั้น ณ วัน ๕ ๑๑
 ค่ำ ปีมะเส็ง นอศก เพลาเขา อาลักษณ์เชิญพานพระสุพรรณบัตรมาไว้
 ศาลาลูกขุน ครั้นเพลabayในวันนั้น พญาพระเชมนแต่งดอกไม้
 ทูปเทียนมาถวายบังคม แล้วเชิญพานพระสุพรรณบัตรให้ไป ณ ตำหนัก
 เจ้าพระองค์เอง อนึ่ง สมเด็จพระนารายณ์บพิตรพระเจ้าอยู่หัวบรมมหาราช

มฤกมหาราชาราชเจ้า พระราชทานพระสารีกระบมธาตุหย่าง กลาง
น้อย)

๑๐ พระองค์ใส่พระโกศนาคชั้่นนอก พระโกศทองคำชั้นในไว้ สำหรับ
ได้นมัสการบูชาเปนมหาสวัสดิมงคลอันประเสริฐ แล้วนิมนตรพระสงฆ
เขมนซึ่งเข้ามาอยู่กรุงเทพมหานคร ได้เรียนพระไตรปิฎกธรรมชำนาญ
ออกไปชำระพระพุทธรศาสนา ณ กรุงกัมพูชาธิบดี ๒๑ รูป มีมหาเอกเป
นประธาน อนึ่ง พระราชทานเรือพระที่นั่งทรงศรีสักหลาด ผูกเครื่องครบให้
เจ้าพระองค์เองผู้เปนสมเด็จพระเจ้ารามธิบดี ทรงพระราชทานเรือตั้ง

ชักสามคู่ อนึ่งพระราชทานบันคาบศิลา ๓๐๐ บอก ปากนกกสุน
ดินปลิว) พร้อม

ไปไว้สำหรับเมือง ครั้นณ วัน ๖ ๓๑ คำ จุลศักราช ๑๑๕๖ ปีขาล น้อศก
เพลาเขา ๒ โมงกับบาทหนึ่ง เจ้าพระองค์เองผู้เปนสมเด็จพระเจ้าราม
ธิบดี ทรงเรือพระที่นั่งศรีสักหลาด พลพายเขมนบันจุพร้อมทั้งเรือตั้ง
๓ คู่ก็พร้อมแล้ว แลเรือตามเสด็จเปนน้อมมาก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ตรัสสั่งให้เจ้าพญารัตนาพิพิท ผู้ว่าที่สมุหนายกไปส่งเสด็จขึ้นไปถวาย
นมัสการลาพระพุทธรบาท ณ เขาสุวรรณบรรพต แล้วเจ้าพญารัตนาพิพิท
กลับลงมา แต่พระเจ้กัมพูชาธิบดี กับพญาพระเขมนทั้งปวง แลไพร่พล
๕๐๐ เสศ ยกไปกรุงกัมพูชาธิบดี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมช่าง
คุมกองช่าง ๓๐ ช่างไปส่งจนถึงกรุงกัมพูชา

ทรงทอนไม้ไว้ ทำทาบโคนมศกการบรเป็นมหาสวัสดิ์กมกคณปวเสวีร์เสถ
นิมนตรพระสงฆ์เจมนซึ่งเทวมอยู่ทรงเทพมทบทกรโตเวียนพระโศ
ขัญกรรมรัตนัญออกไปชำระพระพุทธรูปเสกสมณกรรมทำภทริบที่ ๑๑ รูป

นิมนทาเอกเป็นปวทณ อนึ่งพระภชทณเรือพระที่นั่งทรงศรีศกทตท
ผูกเครื่องควบ ให้เจ้าพระองคเองผู้เป็นสม เสดพระเศกภณชิบที่ทรงพระ
ภชทณเรือคงชกตำก ~~อนึ่งพระภชทณเรือพระที่นั่งทรงศรีศกทตท~~ ^{ชกมกคณ} ~~๑๑ รูป~~ ^{๑๑ รูป}
พร้อมไปไว้สำหรับเมืองคณณน ~~๑๑ รูป~~ ^{๑๑ รูป} ~~๑๑ รูป~~ ^{๑๑ รูป} ~~๑๑ รูป~~ ^{๑๑ รูป}

บาทหนึ่งเจ้าพระองคเองผู้เป็นสมเสดพระเศกภณชิบที่ทรงเรือพระที่นั่งศรีศกทตท พท
เจมนบนาพร้อมทงเรือคง ๓ กุกพร้อมแล้ว แดเรือทมเสกเป็นอนันมาก
ทรงพระการณไปรูกเกต ๑ กอส่งให้เจ้าพญารกณพิพิทผู้กที่สมท
นชกไปส่งเสกรันไปถายนมศกการทพระพุทธรูปทณเสกสุวรรณวร

พท แดเจ้าพญารกณพิพิทกลบลงมาแก่พระเศกภณชิบที่ กับพญาพระ
เจมนทงบงแดไฟพล ๕๐๐ แดชกไปกรมภทริบที่ ทรงพระการณไปรูก
เกต ๑ ให้กรมทงคณกลทง ๓๐ ทงไปส่งจนถึงกรมภทริบที่

วัน ๑๕ ค่ำจกศกภช ๑๑๕๗ ปีเถาะศัพทศกเพชวเร ๕ ไม
โกฤกษทฤกษพระสุพรรณบัฏ พระนามทำอุปถัมภ์เป็นพระรัตนวงษา
มหารัถิยะภชครองเมืองสุวรรณภูมิภชบุรีน แผ่นพระสุพรรณ
บัฏ กิ่ง ๕ ชาติ
๗ ๑๒ ชาติ ทงคำ เนื้อ ๕ นาทนิก +

พระรัตนวงษา

๑ วันจรัญ พระสุพรรณบัตร พระนามเจ้าอุปราชเป็นพระรัตนวงษา
เมืองสุวรรณภูมิ ๙๑๗

๕ |
ได้เงินค่าทำเนียม

๑ วัน ๑๕ ค่ำ จุลศักราช ๑๑๕๗ ปีเถาะ สัพศก เพลา
เช้า ๔ โมง ได้ฤกษ์จากฤกษ์พระสุพรรณบัตร พระนามเจ้า
อุปราชเป็นพระรัตนวงษามหาขัตติยะราช ครองเมืองสุวรรณภูมิ
ราชบุรีน แผ่นพระสุพรรณบัตร กว้าง ๔ นิ้ว) ทองคำ
ยาว ๑๒ นิ้ว)
เนื้อ ๔ น้ำหนัก $\frac{1}{2}$ ๑๗

๑ เรื่องตั้งให้เจ้าอิน เป็นพระไชยเชษฐาธิราช กรุงจันทบุรี
จุลศักราช ๑๑๕๗ ปีเถาะ สัปตศก ๗๑๘

เจ้าอิน
 ๕
 ได้เงินค่าทำเนียม

๑ ด้วย สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว ณ กรุงเทพพระมหา
 นคร ทวาราวดีศรีอยุธยามหาดิลกภพนพรัตน์ราชธานีบุรีรม
 ย์อุดมพระราชนิเวศมหาสถาน มีพระราชโองการมาพระทูล
 สู่ระสังหนาทสำหรับเสนาอกล่าเหนือกระหม่อม ตั้งเจ้าอิน
 เปนพระไชยเชษฐาธิราชชาติสุริยวงษ์ของอัครบิดรพระอินทรา
 มหากัณฑ์พรดิราช บรมนาถบรมบพิตรสถิตเป็นพระเจ้ากรุง
 จันทบุรีศรีสัตนาคนหุตวิสุทธิอุดมบรมรัตนราชธานี ศรี
 มหาสถาน เสด็จมา ณ วัน ๕ ค่ำ จุลศักราช ๑๑๕๗ ปีเถาะ
 สัปตศก ๗๑๘

๑ แผ่นพระสุพรรณบัตร กว้าง ๓ นิ้ว) ทองเนื้อ ๘
 ยาว ๑๖ นิ้ว)
 น้ำหนัก ๑๒ ๗๑๘

๑ วัน ๕ ค่ำ ปีเถาะ สัปตศก เพลาเช้า ๓ โมง ๖

ทอน

ทวย สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๖
หรือยกย่องตามทูลเกล้าฯ ถวายพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
เหนือกระหม่อม ทรงตั้งเป็นพระโขนงเสนาบดีราชสีห์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ทรงตั้งเป็นพระโขนงเสนาบดีราชสีห์
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

๑ วน ๕ ๙ คำ ปี่ เถาะ สัพทก เพดเต ๓ โมง
เจ้าพระยาบดินดีเดชาวิเศษ
เจ้าพระยาบดินดีเดชาวิเศษ
ทูลหม่อมราชวงศ์
ทูลหม่อมราชวงศ์
พระธิดา
ขุนศรีประจักษ์
ขุนศรีประจักษ์
พระหม่อมเจ้า...

นางพร้อมกันนระทอพระมนเทียรธรรม

เจ้าพญารัตนาพิพิตรว่าที่สมุหนายก) นั่งพร้อมกัน ณ หอ
เจ้าพญาพลเทพว่าที่กะลาโหม	
พญามหาอำมาต	
พญาราชสุภาวະดี	
บาท พญาศรีสหะเทพ	
พระอาลักษ	
ขุนสรประเสริฐ	
ขุนมหาสิทธิ	
จะหมื่นเสมอใจราช	

พระมณเฑียรธรรม ให้หมื่นราชไมตรีอาลักษจากพระนาม
 เจ้าอินท ลงในแผ่นพระสุพรรณบัฏ เป็นอักษร ๕ บันทัด
 ครั้นจากแล้วม้วนใส่ในกล่องทองสูง ๖ นิ้ว แล้วใส่ในกล่อง
 เงินสูง ๗ นิ้วกึ่ง แล้วใส่กล่องงาใส่ถุงขวน แพรกระบวนจีน
 ตีตราพระศรีภูมิปริชาธิราชเสนาบดีศรีสาลักษณ์ เป็นรูปเทวดา
 ถือจักร ถือพระขรรคประจำปากถุง แล้วใส่ในภาณก้ามะลอ
 ใส่ถุงแพรกระบวนจีน ตีตราพระศรีภูมิอีก ๒ ดวง

แผ่นทองหนัก $\frac{1}{2}$

กล่องทองหนัก $\frac{1}{3}$

กล่องเงินหนัก $\frac{1}{2}$

ให้พระราชทานเครื่องราชา บริโภค

	พระเกี่ยวประดับพลอยทองคำหนัก	$\frac{๒}{ }$				
		$\frac{ }{๓}$				
		๐๕				
พระมาลา	พระยอดประดับพลอยทองคำหนัก	$\frac{๑}{ }$	องคหนึ่ง	$\frac{๔}{ }$		
					$\frac{ }{๑}$	๐
กำมหญาแดง	พระฎีก่าประดับพลอยทองคำหนัก	$\frac{ }{๑}$	หนัก	$\frac{ }{๖}$		
					$\frac{ }{๒}$	๐
	พระสายรัดทองคำหนัก	$\frac{ }{๒}$				
			$\frac{ }{๒}$			
		๖				
	ฉลองพระองค์ตาดทองดอกใหม่อย่างเทศองค			๑		
	ฉลองพระสอหนัก	$\frac{๑}{ }$				
		$\frac{ }{๑}$				
		๐				
แก่จ้าวอิน	ฉลองพระองค์กำมะหญาดำดอกจุด	$\frac{๒}{ }$	องค	๑		
	ขลิบหนัก	$\frac{ }{๑}$			๑	
		$\frac{๑}{ }$	๔			
		$\frac{ }{๒}$				
		๑				
		๐				
	เจียรบาดอย่างเทศ			๑		
	ผ้ายกใหม่พันน้ำเงินพัน			๑		
	กกกใหญ่อัน			๑		
		$\frac{๒}{ }$				
	กว้าง	$\frac{ }{๐}$	} พัน			
พรม		$\frac{ }{๖}$		} พัน	๑	
	ยาว	$\frac{ }{๐}$			} พัน	
		$\frac{ }{๐}$				} พัน
	พระนเหล็กยางองค					
	ผ้าไตร			๓๐ ไตร		

ใต้พระบาทนเคืองราช

ยักไกล

	พระเกียรติประทับพลอยทองคำหนัก	๑๒๓	๑๒๓๔๕๖๗๘๙๑๐๑๑๒๑๓๑๔๑๕๑๖๑๗๑๘๑๙๒๐๒๑๒๒๒๓๒๔๒๕๒๖๒๗๒๘๒๙๓๐๓๑๓๒๓๓๓๔๓๕๓๖๓๗๓๘๓๙๔๐๔๑๔๒๔๓๔๔๔๕๔๖๔๗๔๘๔๙๕๐๕๑๕๒๕๓๕๔๕๕๕๖๕๗๕๘๕๙๖๐๖๑๖๒๖๓๖๔๖๕๖๖๖๗๖๘๖๙๗๐๗๑๗๒๗๓๗๔๗๕๗๖๗๗๗๗๘๗๙๘๐๘๑๘๒๘๓๘๔๘๕๘๖๘๗๘๘๘๙๙๐๙๑๙๒๙๓๙๔๙๕๙๖๙๗๙๘๙๙๑๐๐
พระบาท	พระยศประทับพลอยทองคำหนัก	๑๒๓	
ถมทัญแจ	พระัญญาประทับพลอยทองคำหนัก	๑๒๓	
	พระสายรักทองคำหนัก	๑๒๓	

ฉลองพระองค์ทากทองคอกใหม่ทองยัดลวง

แห้วก่อน

ฉลองพระองค์ทากทองคำคอก	ฉลองพระองค์ทองคำ	๑๒๓๔๕๖๗๘๙๑๐๑๑๒๑๓๑๔๑๕๑๖๑๗๑๘๑๙๒๐๒๑๒๒๒๓๒๔๒๕๒๖๒๗๒๘๒๙๓๐๓๑๓๒๓๓๓๔๓๕๓๖๓๗๓๘๓๙๔๐๔๑๔๒๔๓๔๔๔๕๔๖๔๗๔๘๔๙๕๐๕๑๕๒๕๓๕๔๕๕๕๖๕๗๕๘๕๙๖๐๖๑๖๒๖๓๖๔๖๕๖๖๖๗๖๘๖๙๗๐๗๑๗๒๗๓๗๔๗๕๗๖๗๗๗๗๘๗๙๘๐๘๑๘๒๘๓๘๔๘๕๘๖๘๗๘๘๘๙๙๐๙๑๙๒๙๓๙๔๙๕๙๖๙๗๙๘๙๙๑๐๐
	ฉลองพระองค์ทองคำ	๑๒๓๔๕๖๗๘๙๑๐๑๑๒๑๓๑๔๑๕๑๖๑๗๑๘๑๙๒๐๒๑๒๒๒๓๒๔๒๕๒๖๒๗๒๘๒๙๓๐๓๑๓๒๓๓๓๔๓๕๓๖๓๗๓๘๓๙๔๐๔๑๔๒๔๓๔๔๔๕๔๖๔๗๔๘๔๙๕๐๕๑๕๒๕๓๕๔๕๕๕๖๕๗๕๘๕๙๖๐๖๑๖๒๖๓๖๔๖๕๖๖๖๗๖๘๖๙๗๐๗๑๗๒๗๓๗๔๗๕๗๖๗๗๗๗๘๗๙๘๐๘๑๘๒๘๓๘๔๘๕๘๖๘๗๘๘๘๙๙๐๙๑๙๒๙๓๙๔๙๕๙๖๙๗๙๘๙๙๑๐๐

เสวยขาดทองเทศ
 ผังกใหม่พันกึ่งเงิน
 กจกใหญ่
 พรหม กวง ๑๒๓ ๑๒๓
 พรหม ๑๒๓ ๑๒๓
 พรหมเหล็กเงาองก
 ๑๒๓

๑ วัน ๕๗๑๑ ทำจากศกษ ๑.๑๖๖ จักรกศกเพลา ๒ โมงเวกบาท

ใต้พระอุกษทกพระนมพระเท้เชิงใหม่ นหอพระนม

เจ้าพระยาพลเทพผู้พิทักษ์พระนคร
 เจ้าพระยาวิเศษ
 พระอนุชากรม
 พระอนุชากรม

เทียวธรรม

๑๒๓๔๕๖๗๘๙๑๐๑๑๒๑๓๑๔๑๕๑๖๑๗๑๘๑๙๒๐๒๑๒๒๒๓๒๔๒๕๒๖๒๗๒๘๒๙๓๐๓๑๓๒๓๓๓๔๓๕๓๖๓๗๓๘๓๙๔๐๔๑๔๒๔๓๔๔๔๕๔๖๔๗๔๘๔๙๕๐๕๑๕๒๕๓๕๔๕๕๕๖๕๗๕๘๕๙๖๐๖๑๖๒๖๓๖๔๖๕๖๖๖๗๖๘๖๙๗๐๗๑๗๒๗๓๗๔๗๕๗๖๗๗๗๗๘๗๙๘๐๘๑๘๒๘๓๘๔๘๕๘๖๘๗๘๘๘๙๙๐๙๑๙๒๙๓๙๔๙๕๙๖๙๗๙๘๙๙๑๐๐

๑๒๓๔๕๖๗๘๙๑๐๑๑๒๑๓๑๔๑๕๑๖๑๗๑๘๑๙๒๐๒๑๒๒๒๓๒๔๒๕๒๖๒๗๒๘๒๙๓๐๓๑๓๒๓๓๓๔๓๕๓๖๓๗๓๘๓๙๔๐๔๑๔๒๔๓๔๔๔๕๔๖๔๗๔๘๔๙๕๐๕๑๕๒๕๓๕๔๕๕๕๖๕๗๕๘๕๙๖๐๖๑๖๒๖๓๖๔๖๕๖๖๖๗๖๘๖๙๗๐๗๑๗๒๗๓๗๔๗๕๗๖๗๗๗๗๘๗๙๘๐๘๑๘๒๘๓๘๔๘๕๘๖๘๗๘๘๘๙๙๐๙๑๙๒๙๓๙๔๙๕๙๖๙๗๙๘๙๙๑๐๐

๑ วันจารึกพระสุพรรณบัฏ ตั้งให้พญาเชียงใหม่
เป็นพระเจ้าบรมราชาธิบดีศรีสุริยวงษ เมืองเชียงใหม่ ๗๑๕

๑ วัน ๕ ๑๑ ค่ำ จุลศักราช ๑๑๖๔ จัตวาศกเพลาเช้า ๒
โมง เจดบาท ได้พระฤกษ์จากฤกษ์พระนามพระเจ้าเชียงใหม่ ณ

เจ้าพระญาพลเทพผู้ว่าที่

สมุหพระกลาโหม

เจ้าพระญารัตนาพิพิท

พระญาธรรมมา

พระญามหาอำมาต

เจ้าเชียงใหม่

พญาจักรรา

พญาพิไชยสงคราม

พญาธิเบศโกษา

หอมณเฑียรธรรม

พญาราชสุภาวดี

พญาพิไชยโณฤทธิ

พญาอนุรักษโยธา

พระราชนิคุณ

พญาสมิงนครอิน

พระโชดึก

พระศรีกาสมุท

หลวงโลกะที่ป

ขุนสระประเสริฐ

ขุนมหาสิทธิ

นั่งพร้อมกัน

๑ ได้เงินค่าธรรมเนียม ๕ | เจ้าเชียงใหม่

หมื่นทิพไมตรี จากฤกษ์สุพรรณบัฏ ด้วยสมเด็จพระนาคบรมบพิตร
 พระพุทธิเจ้าอยู่หัวผู้ผ่านพิภพกรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยา มีพระราช
 โองการมานะพระบันฑูล สุธสิงหนาท โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ตั้ง
 ให้พญาเชียงใหม่ เปนเจ้าพระบรมราชาธิบดีศรีสุริยวงษ องค์อินทร-
 สุธศักดิ์สมยามหาขัตติยราชชาติราไชยสวรรย จ้าวขันทเสมาพระนคร
 เชียงใหม่ราชธานีศรีสวัสดิ์ดิธิมายุสมเสกให้ ณ วัน ๕ ๑๑ ค่ำ จุลศักราช

๑๑๖๔ ปีก่อ จัตวาศก แผ่นทองหนัก $\frac{12}{5}$ ต่อม ๖ ใบ หนัก $\frac{12}{5}$
 $\frac{12}{5}$ หู ๓๒ หู

เขากัน หนัก $\frac{10}{2}$ ยาว ๑๒ นิ้ว กว้าง ๕ นิ้ว เนื้อ ๕ อักษร ๕ บันทัด

ชั้นในกล่องเงินหนัก $\frac{13}{5}$ ชั้นนอกกล่องงา มีหตุ้มทองใส่ถุงแพร

กะบวนจีน ใส่พานสองชั้นกำมลอ หุ้มแพรกะบวนจีน อาลักษณ์เบิก
 ชาติขึงต่อพระคลังในซ้าย มาตีตราพระอาลักษณ์ประจำหูกกล่องงา ๑
 ประจำปากพานกำมลอ ๑ ประจำกั้นพานกำมลอ ๑ แล้วอาลักษณ์เชิญ
 ไปฝากข้าพระแก้วมรกฏไว้ก่อน พระราชทานพระเสลี่ยงงา ๑ พระกรต
 แพรองค ๑ เครื่องอุปโภคสำหรับจ้าวประเทศราช พระราชทานไปแต่
 ก่อนเปนนอันมากแล้ว ๐๐๐๐

๑ เรื่องตั้งให้พระองคจัน เป็นพระองคอุไทยธราช
 กรุงกำภูชา ๗๑๓

พระองคจันราชบุตรพระองคเองไปรุงกำภูชาธิบดี เงินค่าธรรมเนียม ๕

๑ ด้วย เจ้าพญาพลเทพ ผู้เป็นเจ้าพญามหาเสนา รับสั่ง
 ไล่เกล้าฯ สั่งให้ตั้งพระองจันราชบุตรพระองคเอง ออกมา
 ครอบครองกรุงกำภูชาธิบดี พระนามในแผ่นพระสุพรรณบัตร
 นั้นว่า ด้วยสมเด็จพระพุทธิเจ้าอยู่หัว ณ กรุงเทพมหานครบรร
 ทวาราวดีศรีอยุธยา มหาคิลกภพนพรัตนราชธานีบุรีรมย์
 อุดมพระราชมหาสถาน มีพระราชโองการมาณพระบัณฑูล
 สุรสีหนาทดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมตั้งพระองคจันที่
 ให้เป็นพระองคอุไทยธราชมาธิบดีศรีสุริโยพรรณบรมสุริน
 ทรามหาจักรพรรดิราชบรมนาถบรมบพิตร สถิตยเป็นอิสร
 กำภูรัตนราชโสภาชาติวงษทรงกำภูชามหาอินทปัตบวรวิ
 วัฒวิเวกเอกราชา ขัตติยามหาธิบดีนทรณรินทรวิสุทธอุดม
 บรมบพิตร สำฤทธิทฤมายุสมศิริสวัสดิ

เสกมา ณ วันอาทิตย์เดือนแปดทุติยสาชขึ้นห้าค่ำ จุลศักร
 ราชพันร้อยหกสิบแปดปีขาลนักษัตว อัฐศก ๓๖๓๓

ครั้นถึงพระฤกษ ณ วัน ๑๕ ค่ำ จุลศักราช ๑๑๖๘ ปี
 ขาลอัฐศกเพลาเช้า ๓ โมงกับบาทหนึ่ง จากพระนามลง
 แผ่นพระสุพรรณบัตร นั่งพร้อมกันณะหอมณเทียร

เจ้าพญามหาเสนา	๑) พระราชนิกุล	๑) พระคลัง	
เจ้าพญาพลเทพ	๑		๑		
เจ้าพญาพระมา	๑		๑		
ธรรม พญาขมราช	๑		๑		มหาสมบัติ
พญาโกษาธิบดี	๑		๑		
พญามหาอำมาตย์	๑		๑		
พญาธิเบศโกษา	๑		๑		
พญาศรีพิพัฑ	๑) เขมร		๒
เจ้าพญาสุธรรมมนตรี	๑	พญาจักรี			

ได้เอากล่องเงินจำหลักเชิงปากลงมา ๓ นิ้ว แดกลางกล่องนั้นเกลี้ยงเงิน

สูง ๕ นิ้ว แผ่นพระสุพรรณบัตร ทองเนื้อ ๘ น้ำหนัก $\frac{13}{5}$ กว้าง ๕ นิ้ว
ยาว ๑๕ นิ้ว

มาส่งให้อาลักษณ์ ๆ เอาเตียงไปตั้ง วิเศษได้เอาใบศรีทองสำหรับ ๑
เงินสำหรับ ๑

แป้งหอมน้ำมันหอม เทียนคู่ ๑ คีสะสุกรคู่ ๑ มาตั้ง เจ้าพนักงานสนม
พลเรือนเบิกผ้าขาวสองผืนจารึกท่อน ๑ $\left. \begin{array}{l} \text{นุ่งผืน ๑} \\ \text{ห่มผืน ๑} \end{array} \right\}$ พระคลังวิเศษได้

เอากล่องงาสูง ๑๔ นิ้ว ใหญ่รอบ ๑๔ นิ้ว ถุงแพรไหมดระไบแพรเขียว
หูรดไหมแดง ๑ พานสองชั้นลายกำมลอมีถุงแพรกระบวนจีนพื้นแดง
ก้านแย่งระไบแพรเขียว หูไหมแดง ไหมแดงพื้น สำหรับผูกพระ

สุพรรณบัตรมาเตรียมพร้อม ชาวนาฬิกาเอานาฬิกาไปตั้ง โหรประจำ
บอกฤกษ์ ครั้นได้ฤกษ์ประโคมบัพาทฆ้องไซยกลองแขกมโหรี ครั้นได้
พระฤกษ์ หมั้นสวัสดิอักษรอาลักษณ์ $\left. \begin{array}{l} \text{นุ่ง} \\ \text{ห่ม} \end{array} \right\}$ ผ้าขาวกราบถวายนมัสการ

ที่ ^{พระ} พระราช ^{พระ} พระราช ^{พระ} พระราช
ประทำกันทุกประการ แล้วเสด็จขึ้นเขมรไปมอญไว้ที่สุวรรณ
เสด็จที่พระนครพระศรีสุริยราชเทวีทุกประการ แล้วเสด็จขึ้นเขมรไปไว้ที่นครสุโขทัย
เสด็จพลเรือน เสด็จพญาพระรามนแก่งคอกไม้ทูปเทียนมากกบตวย
บังคมแล้ว เขมรทวนพระสุพรรณบัฏ แห่ไปทำหน้กพระองคานที่เสก

อยู่นั้น พระราชทานเครื่องราชบริวาร

แล้วไปวกให้มีหน้สอเกษบริบทชุบต้นมีกระดูกกบวิไปถึงองค์ใดไปให้ช่วยทำ
นุกที่ขุ่นน้ำเสกกับทุกพระเสกขลุ่ยขลุ่ยคณมให้ทวงพระเมต แก่พระองคสุโขเหมือนนนั้น
ทวงพระเมตพระองคเจนนัน ฌบนั้นนินยทำนญจกษรชบ

๑ กษัตริย์ กษัตริย์พระองคเจนนออกไปครองกรุงกัมพูชาธิบดี ชุบเดิน
มีกระดูกกบวิทั้ง

พระรัตนไตรครบตติยะวารแล้ว จากพระนามลงในแผ่นพระสุพรรณบัตร
 เปนพระอักษร ๕ บันทัด ครั้นจากแล้วประโคนบีพาทย์ม้องไชย
 อาลักษณ์ม้วนแผ่นพระสุพรรณบัตร เอาไหมพันผูกเชยงใส่ในกล่องเงิน
 แล้วใส่ลงในกล่องงา ใส่ถุงไหมดรอไบแพรเขี้ยวมีหูรดผูกแล้ว ปิดตรา
 ประจำ ๑ ใส่ลงในพานกำมลอ ๒ ชั้น มีถุงแพรขบวนจีนพื้นแดงกำนแย่ง
 รไบแพรเขี้ยวอาลักษณ์ได้เบิก ^{ขผึ้ง}) ต่อพระคลังในซ้าย เอา^{ขผึ้ง}ทำ

เปนนงบปิดตราพระศรี ภูริ ปรีชาธิราชเสนาบดีศรีสาลักษณ์เปนรูปเทวดา
^{จักร}) ประจำกันถุงปากถุง แล้วอาลักษณ์เชยงไปมอบไว้หลวง
^{พระขรรค}

ธรรมเสนาข้าพระ ณ พระศรีสรรเพชดราม แล้วอาลักษณ์เชยงไปไว้ณะ
 ๑

ศาลาลูกขุนฝ่ายพลเรือน ฝ่ายพญาพระเขมมแต่งดอกไม้ทูปเทียนมา
 กราบถวายบังคม แล้วเชยงพานพระสุพรรณบัตรแห่ไปตำหนักพระองค์
 จันที่เสด็จอยู่นั้น พระราชทานเครื่องราชบริโภค

แล้วโปรดให้มีหนังสือโกษาธิบดี ชุบเส้นหมึกกระดาดบัวไปถึงองค-
 ไลโบให้ช่วยทำนุกบารุง นำเอากราบทูลพระเจ้ากรุงเวียดนาม ให้ทรง
 พระเมตตา แก่พระองค์อุไทยเหมือนหนึ่งทรงพระเมตตาพระองค์เองนั้น
 ฉบับนายชำนาญอักษรชุบ ๗๕ ๐๗๗๗

๐ ศุภอักษร ครั้งเสกพระองค์จันออกไปครองกรุงกำภูชาธิบดี ชุบ
 เส้นหมึกกระดาดฝ้าหรั่ง

ตั้งองค์สงวนเป็นวังหลัง องค์อ้อมเป็นวังหน้า

๑ วันอาทิตย์พระสุพรรณบัฏ ตั้งให้พระองคสงวน เป็นพระไชยเชษฐาฯ ฝ่ายหลัง พระองค์อ้อม เป็นพระศรีไชยเชษฐาฯ ฝ่ายหน้า ๗๕—

๑ วัน ๒^๓ ๓ คำ จุลศักราช ๑๑๗๒ ปีมะเมีย โทศกเพลา
เช้า ๒ โมง เจ้าพญารัตนาธิเบศ
พญาราชนิกุล
หกบาท หนึ่งพร้อมกัน ณ หอพระ
พญารักษมณเทียร
ขุนมหาสิทธิโวหาร

มณเทียรธรรมจากพระนาม องค์สงวน) ลงแผ่นพระ
องค์อ้อม)
สุพรรณบัฏตั้งพระองคสงวนให้เป็นพระไชยเชษฐา พระมหา
อุปโยราชาธิราชบรมขัตติยชาติสุริโยวงษพงษามหาจักรห้วดี
ราชาธิราชบรมบพิตรฝ่ายหลัง

๑ พระองค์อ้อมเป็นพระศรีไชยเชษฐาฯ พระมหาอุป-
ราชบรมบพิตรฝ่ายหน้า ตั้งใบศรีเงินทอง) ซ้ายขวาประโคนปีพาท
หม่องไชยตามอย่างทำเนียม แผ่นสุพรรณบัฏทองเนื้อห้าหนัก
แผ่นละ $\frac{1}{1}$ ใส่กล่องถมจุกทอง ชั้นนอกกล่องงา ถุงโหมด
ระใบเขียว มีพานสองชั้นเขียนลายกำมลอหุ้มถุงแพรกระบวน
จีนระใบเขียว

คัดจากจดหมายเหตุ ร. ๒ จ.ศ. ๑๑๗๒
เลขที่ ๒ สมุดไทยดำ

๑ วันจารึกพระนามพระองศ์จัน เปลี่ยนพระสุพรรณบัฏใหม่ ฯ๑๓

๑ วัน ๑๑ ค่ำ ขุลศักราช ๑๑๗๕ ปีกาเบญจศกเพลาเช้าโมงหกบาต
ได้ฤกษ์จากฤกษ์นามองจัน เปลี่ยนสุพรรณบัฏใหม่ นายเทียรคราจาก
แผนทองเนื้อแปดหนักเท่าเดิม ตั้งใบศรีทอง) มีปีภาทมองไชยตาม
ตำรับจาก แล้วเอาใส่กล่องเงิน) เหมือนกับอย่างแต่ก่อน ส่งให้ขุน
สารประเสริฐ) ออกไปเมืองกำภูชา ด้วยพญาศรีสุริยภำหเป็นพญา
นายชำนาญ)
มหาอำมาตย

© រឿងរ៉ាវនិយាយស្តីអំពីស្តេចសុរិយោវរ្ម័ន ទី១ ចៅប្រះពោធិ៍សាត់
ស្តេចសុរិយោវរ្ម័ន ទី១ ចៅប្រះពោធិ៍សាត់ រឿងរ៉ាវនិយាយស្តីអំពីស្តេចសុរិយោវរ្ម័ន ទី១
ចៅប្រះពោធិ៍សាត់ ១១៩៣ ។

ด้วยพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว รมณีนทีภพทรงทพพระมห
นครศรีอยุธยา มีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้ ท้าวหน้าเป็นพระวิไชยราชศรีวงษราชทิยราชครองเมืองนครจำปาศักดิ์
ท้าวอุปราชเป็นพระรัตนวงษามหาราชทิยราชครองเมืองสุวรรณภูมิบุรี

ราช เทกให้ณวัน ๕๐ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐

- เจ้าพระยาบดินดี
- เจ้าพระยาบดินดี
- พระยาบดินดี
- พระยาบดินดี
- พระยาบดินดี
- พระยาบดินดี
- พระยาบดินดี
- พระยาบดินดี
- พระยาบดินดี
- พระยาบดินดี
- พระยาบดินดี
- พระยาบดินดี
- พระยาบดินดี

นั่งหรือมกนุโทษพระมณเฑียรธรรม หมั้นเทพในทูล

ชาตภยไชยราชฤกษ์พระสุพรรณบัฏ แล้วเชิญเจ้าภคธรรมาลัยทรงแหวน นั้ระไป อีกครา

พระชาตภยไชยราชฤกษ์พระสุพรรณบัฏ แล้วเชิญเจ้าภคธรรมาลัยทรงแหวน นั้ระไป อีกครา
พระชาตภยไชยราชฤกษ์พระสุพรรณบัฏ แล้วเชิญเจ้าภคธรรมาลัยทรงแหวน นั้ระไป อีกครา

๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐

๑ เวียงต่งเจ้าประเทศราชไปครองเมืองนครจำปาศัก
 และเมืองสุวรรณภูมิราชบุรีย แยกไปณวัน ๕๑๐๐ คำปีกุน ตรีศก จุลศักราช ๑๑๕๓ ๗๕—

๑ ด้วยพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวผู้ผ่านพิภพกรุงเทพพระ-
 มหานครศรีอยุธยา มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ตั้งให้ จ้าวหน้าเป็น
จ้าวอุปราช
 พระวิไชยราชสุริวงษขัตติยราชครองเมืองนครจำปาศัก
 เป็นพระรัตนawangยามหาขัตติยราชครองเมืองสุวรรณภูมิราชบุรีย)

ประเทศราช แยกให้ ณ วัน ๕๑๐๐ คำ จุลศักราช ๑๑๕๓ ปีกรตรีนิศก

เพลเช้า ๒ โมง ๖ บาท

เจ้าพญารตนาพิพิท
 เจ้าพญามหาเสนา
 พญาธารมา
 พญาพระคลัง

พญายมราช
 พญาพลเทพ
 พญาสุรเสนา
 พญามหาอำมาตย

พญาพิพัทโกษา
 พญาทิพโกษา
 พระโหราธิบดี

ขุนสรประเสริด
 ขุนมหาสิท

นั่งพร้อมกัน ณ

หอพระมณเฑียรธรรม หมั้นเทพไมตรี อาลักษณ์ ได้จากภพพระสุพรรณบัต์
 แล้วเชิญเข้ากล่องงาใส่ถุงแพร มีระไบ ปิดตราพระอาลักษณ์รูปเทวดาถือ

พระขรรค) ประจำปากถุง แล้วจ้าว หน้า) กราบถวายบังคม ๓ ครั้ง
 จักร) อุปราช)

แล้วได้มอบพระสุพรรณบัต์ให้จ้าว หน้า) แล้ว ๗ ๐๐๐๐
 อุปราช)

๑ วัน ๑๕ คำ จุลศักราช ๑๑๕๗ ปีเถาะ สพฤกษ์ เพลาเช้า ๔ โมง
ได้ฤกษ์จากภักพระสุพรรณบัฏ พระนามเจ้าอุปราชเป็นพระรัตนาวงษา
มหาขัตติยราช ครองเมืองสุวรรณภูมิราชบุรีน^(๑) แผ่นพระสุพรรณบัฏ
กว้าง ๔ นิ้ว
ยาว ๑๒ นิ้ว) ทองคำเนื้อ ๔ น้ำหนัก $\frac{1}{2}$ หมั้นสุวรรณ จากภักเป็น
อักษรสี่บันทัด

แลพระสุพรรณบัฏ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จไปแต่ปีกรุงศรี-
นิศกนั้น เพลิงไหม้เสีย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จำลองแผ่น
พระสุพรรณบัฏใหม่ เมื่อจากนั้น พระศรีสหเทพ) นั่งพร้อมกัน ณ
ขุนสรประเสริฐ)
หอพระมณเฑียรธรรม แลประโคมปี่พาทย์มโหรีไซย ใบสีสำหรับหนึ่ง แบ่ง
หอมลมันหอมศีสะสุกอน ครั้นจากแล้วเชิญพระสุพรรณบัฏใส่กล่องงา
แล้วใส่ถุงเอาขี้ผึ้งปิดตราพระอาลักษณ์ประจำปากถุงแล้วใส่ภาชนะสองชั้นใส่
ถุงปิดตราพระอาลักษณ์อีกดวงหนึ่ง ฯ

(๑) ข้อความตอนต้นเป็น “สุวรรณภูมิราชบุรีน” ส่วนข้อความตอนนี้เป็น “สุวรรณภูมิราช-
บุรีน”

คัดจากจดหมายเหตุ ร. ๑ จ.ศ. ๑๑๕๓

เล่มเลขที่ ๕ สมุดไทยคำ

๑๖๓๓ จดศักราช ๑๑๕๗ ปีเถาะสพทก ^{อุปราช} เพลาเช้า ๕ โมง ได้ถูกข
จากพระสุพรรณบัฏ พระนามเจ้าอุปราชเป็นพระวอกลางตามทวารกิจราช
ทรงเมืองสุวรรณภูมิบริวาร แผ่นพระสุพรรณบัฏ ^{ทรง ๕ นิ้ว}
ทองคำเนื้อ ๕ น้ำหนัก ^{๓๖ ๑๖ นิ้ว} หมีนสาระนจากถูกเป็นอักษรสี่ขันธ์ทุก แดพร
สุพรรณบัฏซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แยกไปแก่ข้ากรควินคณัน
เพลิงไม้เสี้ยซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทำทองแผ่นพระสุพรรณบัฏใหม่

เมื่อทำทุกนั้น ^{พระศรีศกหะเทพ} นางพรอปกนถนหอพระมนเทียรธรรม
แด่พระโศภนบุรีพิทักษ์มอญไชย ^{อันมณฑล} ใบสีท้าวหนึ่งแปดทอนสมันหอม สีศกสกล
ควินทจากแล้วเชิญพระสุพรรณบัฏใส่กล่องภาแล้วใส่ทอง เสาวิมมังขัตต
พระสุพรรณบัฏระจำกทองแล้วใส่ในภาชนะสองชั้นใส่ทองปิดทก พระสุพรรณ

อีกทองหนึ่ง

๑ วิจารณ์ว่าพระบรมราชโองการตั้งพระยาเส็งงีใหม่ เป็นเจ้าบรมราชวิชัย
คระบมเมืองเส็งงีใหม่ ปีจอ จัตวาศก ยุคศักราช ๑๑๖๔ ฯ

๑ ราชพระบรมราชโองการตั้งพระยาเชียงใหม่ เป็นเจ้าบรมราชาธิบดี
ครองเมืองเชียงใหม่ เสด็จ ณ วัน ๕ ๕ ๑๑ ค่ำปีจอ จัตวาศก จุลศักราช ๑๑๖๔ ฯ๑—

๑ ด้วยสัมเดจบรมนาถบรมบพิษพระพุทธเจ้าอยู่หัว ใญ่การพิภพ
กรุงเทพ ฯ ทวาราวดีศรีอยุธยา มีพระราชโองการมารถพระบัน ทูล
สุระสังหนานาฏโปรดเกล้า ฯ ตั้งไหพญาเชียงใหม่ เป็นเจ้าพรบรมราชาธิบดี
ศรีสุริยวงษของคอกอินทรสุระศักดิ์สมยามหาขัตติยราชชาติราไชยสวรรค์ เจ้า
ขันที่เสมา พรณ่คอรเชียงใหม่ ราชานิสริสวัสดิธิมายุสม เสดกไหไว ณ วัน
๕ ๑ ๑๑ ค่ำ จุลศักราช ๑๑๖๔ ปีจอ จัตวาศก ๑๑๖๔

๑ วัน ๓ ๑ ๑๑ ค่ำ ปีจอจัตวาศก เพลาเซา ๔ โมง เสดจ ๑ ออกทอด
พรเน่จนางพญา ณ โรงช้าง ๑ พ้น ๑ สมุหนายกไดเอ้ารางพรสุพัฒน์บัตซึ่ง
พญาพรคลังแดงถวายนิกราบทูลพระกรรณาแล้ว ๑ ทรง ๑ สั่งว่า ไห
จากพรสุพัฒน์บัตตามรางนิเทิด เมื่อ ๑ ทรง ๑ สั่งนั้น
พญาราชวังเมือง
หลวงคัมสิต
พญาอุไทยธัม) เฝ้าอยู่ด้วย ๑๑๖๔

คัดจากจดหมายเหตุ ร. ๑ จ.ศ. ๑๑๖๔

เล่มเลขที่ ๑ สมุดไทยดำ

หมายเหตุ ตัวอักษรและการเขียน คัดลอกตามต้นฉบับ

© វិទ្យាសាស្ត្រសិក្សាស្រាវជ្រាវស្រីស៊ីម ក្រុមហ៊ុនសម្រាប់ប្រតិបត្តិការ
សិក្សាស្រាវជ្រាវស្រីស៊ីម ក្រុមហ៊ុនសម្រាប់ប្រតិបត្តិការ ១១៦៤ ។

๑) ทิ้งไว้ ๑๐ วัน... (faded text)

๒) ... (faded text)

๓) ... (faded text)

๔) ... (faded text)

๕) ... (faded text)

๖) ... (faded text)

๗) ... (faded text)

๘) ... (faded text)

๙) ... (faded text)

๑๐) ... (faded text)

๑ ราชตราถึงเมืองเชียงใหม่ นำส่งพระสววรรณขัตติ
 ขึ้นไปพระราชทานพระเจ้าเชียงใหม่ ณ วัน ๔ ๕๑๑ ค่ำ
 ปีชง จัตวาศก จุลศักราช ๑๑๖๔ ๗๕—

๑ หนังสือ เจ้าพญาจ๊กกรี ๆ มาถึง พญาอุปราชา
 พญาหัวเมืองแก้ว) แสนทาว
 พญาลาวมีชื่อเมืองเชียงใหม่ ด้วยทรงพระกรัรนาตรัยเหนือเกล้า ๆ สั่งว่า
 อายราชาจอมหัง)
 พญาเชียงใหม่คุมเอาตัว อายใหม่ขัติยะ) อายปัยนถิพม่า) แลท้วพ
 อายสุริงมนิ) อายปั้นญีพม่า)
 สิ่งของของ อายราชาจอมหัง) ลงมาทูลเกล้า ๆ ถวายแจ้งราชการว่า
 อายใหม่ขัติยะ)
 กองทัพ เมืองเชียงใหม่) ยกไปตีเมือง สาด) ไดยี่น ไหญ่ กรสุน
 เมืองล่กอร) ยี่น) บัน) นอย)
 เชียงตุง)
 ดินปรสี่ว ทรวี่สิ่งของเครื่องสาตราอาวุธ แลครอบคัรวกวางขล่งมาตั้งอยู่
 เมืองเชียงใหม่) เปนกัน ชาย) ไหญ่นอยถึง ๖ พันเสฏฐ นันเมือง
 เมืองล่กอร) หลึง)
 เชียงใหม่ เปนเคอีน เพช) ขอบขั้นทเสมาฝายเหนือ ภูคั้นมากเสบยี่ง
 ขัน)
 อาหาร บุรียบรมมั่งคั่งอยู่แล้ว ให้ตั้งพญาเชียงใหม่เปนพระเจ้าเชียงใหม่
 พระราชทานพระสุพรรณบัฏแผ่นทอง จากุภพระนามเปน เจ้าพระบรม
 ราชธิบดิศรีสุริยวงษ อังคัอินทรวี่สุระศัคคิสมยาม่าหาขัติยราชชาติราไชย
 ส่วรวี่คเจ้าขั้นทเสมาพระณ่กอรเชียงใหม่ราชธานีศรีสัตติธินายุ่สม พรราชทาว

ตรารูปเทวดา มือถือพรขันธ์
นั่งแทน) มีนิต ๓ นิตปีตไซราชการดวง ๑

เงินตรา

๒๐
|
|

ฉลอง) ริวตาส ๑
) ริวตาสพินแดง ๑
พระอิ่ง) ตาสจิบเอวียงเทศ ๑
) กรองข้าว ๑

๔

ผาเขมคาบนุงผิน

๑

ผาปุมผิน

๑

ผาเจยิระบาดเทศผิน

๑

พระแสง กบี่ เลม ๑)
) หอกกุ ๒ กุ)

ดาวทองคำ

๑๐๕ ดอก

ตาบหน้าทองคำ

๑

กรจ้งทองคำ หนา ๔)
) ทาย ๔)

๔

แผงคางหักทองคว้างคู

๑

เบ้าะหลังอานหักทองคว้าง

๑

เครื่อง) ภูจามจரியหัวจ้งกันทองคำ ใหญ่ ๒)
ม้า)) น้อย ๔) ๖

ไบโพแก้วกริบทองคำ

๑๑

กรัญแพรแดงขัน

๑

ฉเลยิงงา

๑

พรมผิน

๑

ข้าพระพุทธเจ้า ขอขอบพระคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระบรมราชูปถัมภ์

และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ที่ทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้าได้มีโอกาสได้ถวายสัตย์ปฏิญาณ
ต่อพระมหากษัตริย์ไทย

และได้มีโอกาสได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการที่ได้รับมอบหมาย
ด้วยความจงรักภักดี

และด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
และด้วยความกล้าหาญ

และด้วยความสามัคคี
และด้วยความเสียสละ

และด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
และด้วยความกล้าหาญ

และด้วยความสามัคคี
และด้วยความเสียสละ

และด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
และด้วยความกล้าหาญ

และด้วยความสามัคคี
และด้วยความเสียสละ

ขึ้นไปเป็นเจ้าประเทศราช ครอบครองไพร่ฟ้าประชากร ณ เมือง
เชียงใหม่ตามบรรพบุรุษประเพณีเมืองประเทศราชสืบ ๆ มาแต่ก่อน ถ้าพระเจ้า
เชียงใหม่จับบอกหนังสือด้วยข้อราชการ แลกิจการสิ่งใดขอลงมา ณ กรุง
เทพ ๆ นั้น ไหมีเป็นศุภอักษรลงมา ถึงทานอัครมหาเสนาธิบดีตามข้าง

เมืองประเทศราชขึ้นแก่กรุงเทพ ๆ ทั้งปวงสืบไป แลทรัพย์สินของ อายุราชาจอมหัง
อายุใหม่ขัตติย
อายุสุริยมณีพม่า)

ซึ่งส่งลงมาทูลเกล้า ๆ ถวายนั้น ไหพระราชทานคืนไหพระเจ้าเชียงใหม่

แจกบันไท์ เกล้า
หาร) ไพร่พลผู้มีบำเน็จคว้ามชอบตามมากแลน้อย

อนึ่ง ยาศิพินองท์ เกล้า
หาร) เมือง เชียงใหม่) ซึ่งใดก่ทำการนั้น

ไหพระราชทานเงินไหตามฝีมือ ดี
กลาง
ภอดี) แต่ที่อ้อลงมาแจ้งราชการด้วย

พระเจ้าเชียงใหม่ ไหพระราชทาน ณ กรุงเทพ ๆ แล้ว แลซึ่งอ้อมีได้
ลงมานั้น ไหพระราชทานขึ้นไป

เงินตรา
พญาอุปราชา เสือเขมคาบพิน
 ผายกใหม่พิน
พญาหัวเมืองแก้วเงินตรา

๕
—
|
—
๑
๑
๕
—
|

ที่ แก้ว) ทอมีฝีมือ ดี) ๑๐๗ คืบ เป็นเงิน $\frac{๔๓}{๑}$ มอบเงินให้

พระเจ้าเชียงใหม่ คุมเอ้าจีนไปพระราชทาน ณ เมืองเชียงใหม่ด้วยแล้ว

ประการนี้กองทัพ) ไปตีเมือง) กวาช
 เมืองเชียงใหม่) ๑๐๗ คืบ)
 เมืองล่อกอร์) ไปตีเมือง) กวาช
 ๑๐๗ คืบ) ไปตีเมือง) กวาช
 ๑๐๗ คืบ) ไปตีเมือง) กวาช

เอา) ครอบ) ทั้งทำลายเสบียงอาหาร) แล้ว นำล่อกอร์

แลงนี้เห็นอายุพม่าจย้กมาเป็นหมื่นคั้ง จไวใจยราชการมิได้ ไห

พระเจ้าเชียงใหม่) แสนทาวล่าวมิช้อจัดแจ้ง) แล
 พญาอุปราช) แสนทาวล่าวมิช้อจัดแจ้ง) แล
 พญาหัวเมืองแก้ว) แสนทาวล่าวมิช้อจัดแจ้ง) แล

ตักแต่ง) ไหวหมื่นคั้ง ถ้าอายุพม่าไมย้กมา จไหย้กไปตีเอา

เมียงเซียง) หัวเมืองล่าวทงปวงไหสี่น) ย้ก
 ราย) หัวเมืองล่าวทงปวงไหสี่น) ย้ก
 รุง) หัวเมืองล่าวทงปวงไหสี่น) ย้ก

ไปทางเมือง) ไหกองทัพเมือง) ย้ก
 ๑๐๗ คืบ) ไหกองทัพเมือง) ย้ก
 ๑๐๗ คืบ) ไหกองทัพเมือง) ย้ก

ไหกองทัพ) ย้กทัพ) ไปบันจ้บกันตีเอาเมืองเซียง
 เมืองล่อกอร์) ย้กทัพ) ไปบันจ้บกันตีเอาเมืองเซียง
 เมืองล่อกอร์) ย้กทัพ) ไปบันจ้บกันตีเอาเมืองเซียง

แสนไห
 พระเจ้าเซียงใหม่
 พญาอุปราช
 พญาหัวเมืองแก้ว
 ราชวัง

พญาแสนท้าวล้าวมิชื่อทั้งปวง จัดแจง

กองทัพ
 เสบียงอาหาร

เตรียมไวหพร้อม กำัญจไดยกเมื่อโดยจมีศุภอักษร

บอกจีนไปครั้งหลัง แลไหเจ้าพนักงานจัด

ปิ่นนิกคุมกระสุน ๒ นิ้ว ครั้ง ๒ บอก

ปิ่นเล็กกระสุน ๓ นิ้ว ครั้ง ๒ บอก

กระสุนปืนใหญ่ ๓ นิ้ว
 ๔ นิ้วครึ่ง
 ๕ นิ้ว

๒๕๐๐ ลูก

ดิบุกหนัก

๕

สุพรรณถัน หนัก

๓

ฉามพืด

๒๐๐๐ ไบ

บาทเหล็ก

๔ ไบ

กตะเหล็ก

๗ ไบ

ทองคำเปลว

๕๐๐๐ แพน

กจก หนัก

๑๐

ชาติ

๕ ห่อ

เสน

๑๐ ห่อ

ห่อระดาน หนัก

๑

ริง	หน้า	๕
เขยิวคาม		๕ หือ
เขยิวชิตอง	หน้า	๑
พุน		๑๐ หือ
กบั้ง	หน้า	๕
มิก		๒๐๐ แทง
ก้าว	หน้า	๕

พระราชทานไหพระเจ้าเซยงใหม่เอาจินไปใช้สอยเอาไวสำหรับเมือง ไห
 พญาอุปราช) พญาแสนทาวลาวมิชื่อจัดแจ้งรับพระสุพรรณบัฏทำตาม
 แลราชวัง)
 ยางทำเนียบมฤตกองสำหรับเมืองสืบ ๆ มาแตกอร

อนึ่ง พระเจ้าเซยงใหม่ไทราบทูลพรกรูรนาว่า อายยางแดงซึ่ง
 พระเจ้าเมืองหลวงพ่บางตั้งลงมาว่า เจ้าอั้งวะไหถื่อหนึ่งสือมาเกลี่ย
 กลอมเมืองหลวงพ่บางนั้น เปนยางแดงยาตีพี่น้องก่อยู่ณแขวงเมือง
 เซยงใหม่ พระเจ้าเซยงใหม่ขอพระราชทานอายยางแดงจินไปไฉนเมือง
 เซยงใหม่ด้วย นั้นได้ตั้งตัวอายยางแดงไหพระเจ้าเซยงใหม่เอาจินไป
 ด้วยแล้ว หนึ่งสือมา ณ วัน ๔ ๑๑ ค่ำ จุลศักราช ๑๑๖๔ ปีจอ จัตวาศักราช ๑๑๖๔

คัดจากจดหมายเหตุ ร. ๑ จ.ศ. ๑๑๖๔

เล่มเลขที่ ๑ สมุดไทยดำ

หมายเหตุ ตัวอักษรและการเขียนคัดลอกตามต้นฉบับ เพื่อรักษาตัวอักษร และการเขียนของ
 ท่านแต่ก่อนไว้

เจ้าหญิงใหม่ได้อุปนิสัยสอยดาวสำหรับเมือง ที่หอพัก
เจ้าหญิง

ทุกเช้าและเย็น เจ้าหญิงจะเสวยอาหารที่เสวยในวัง

แต่ถึงทุกวันนี้กลับเมืองลับๆ มา (เจ้ากมล อมิงพะเจ้าหญิงใหม่)

โดยกราบทูลพระกรุณา ราชชนกเจ้าหญิงใหม่ได้ทรงพระกรุณา
1 11

สั่งมาก ๓ ครั้งให้ตั้งหนังสือมาเก็บรักษาไว้ที่เมืองหลวง

ที่มีเจ้าหญิงและเจ้าชายที่เสวยในวังเมืองเจ้าหญิงใหม่ เจ้า

หญิงใหม่ เจ้าชายใหม่เสวยในวังเมืองเจ้าหญิงใหม่

ทุกเช้าและเย็น เจ้าหญิงและเจ้าชายใหม่เสวยในวังเมืองเจ้าหญิงใหม่

เจ้าหญิงใหม่เสวยในวังเมืองเจ้าหญิงใหม่

© វិទ្យាស្ថានបុរាណសាស្ត្រ ភ្នំពេញ ២០១៧
ប្រើប្រាស់ដោយសេរី តាមលិខិតអនុញ្ញាត ពី វិទ្យាស្ថានបុរាណសាស្ត្រ ភ្នំពេញ ។

๐ พระครูพรหมมุนี...
มัสการที่วัดท่าอิฐ...

+ สวดมนต์...
+ สวดมนต์...

สมเด็จพระสังฆราช...
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว...
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์...
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ...
สมเด็จพระอนุชาธิราช...
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าหญิงสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ...
สมเด็จพระราชินีนาถ...
สมเด็จพระราชินี...
สมเด็จพระราชินี...

๓๐. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

๑๐๑. ๑๐๒. ๑๐๓. ๑๐๔. ๑๐๕. ๑๐๖. ๑๐๗. ๑๐๘. ๑๐๙. ๑๑๐. ๑๑๑. ๑๑๒. ๑๑๓. ๑๑๔. ๑๑๕. ๑๑๖. ๑๑๗. ๑๑๘. ๑๑๙. ๑๒๐. ๑๒๑. ๑๒๒. ๑๒๓. ๑๒๔. ๑๒๕. ๑๒๖. ๑๒๗. ๑๒๘. ๑๒๙. ๑๓๐. ๑๓๑. ๑๓๒. ๑๓๓. ๑๓๔. ๑๓๕. ๑๓๖. ๑๓๗. ๑๓๘. ๑๓๙. ๑๔๐. ๑๔๑. ๑๔๒. ๑๔๓. ๑๔๔. ๑๔๕. ๑๔๖. ๑๔๗. ๑๔๘. ๑๔๙. ๑๕๐. ๑๕๑. ๑๕๒. ๑๕๓. ๑๕๔. ๑๕๕. ๑๕๖. ๑๕๗. ๑๕๘. ๑๕๙. ๑๖๐. ๑๖๑. ๑๖๒. ๑๖๓. ๑๖๔. ๑๖๕. ๑๖๖. ๑๖๗. ๑๖๘. ๑๖๙. ๑๗๐. ๑๗๑. ๑๗๒. ๑๗๓. ๑๗๔. ๑๗๕. ๑๗๖. ๑๗๗. ๑๗๘. ๑๗๙. ๑๘๐. ๑๘๑. ๑๘๒. ๑๘๓. ๑๘๔. ๑๘๕. ๑๘๖. ๑๘๗. ๑๘๘. ๑๘๙. ๑๙๐. ๑๙๑. ๑๙๒. ๑๙๓. ๑๙๔. ๑๙๕. ๑๙๖. ๑๙๗. ๑๙๘. ๑๙๙. ๒๐๐.

๑ พระสุพรรณบัฏ ตันนักรพะองค์เอง เป็นเจ้าครองกรุงกัมพูชา
ปีฉลู สัมฤทธิศก ๗๔๗

๑ พระสุพรรณบัฏตรตนสารศุภมัสดุ คยูลศักราช ฉัตตัญฐี สตาทิก-
สังวตฉรสหัสสปรเจทกาล ฉลูนักรสทวสำฤทธิศกเขตจมาศ ^{ศก}) ปักษย
กาล
สทมตฤถึชฤววารวิสุทธิสรพสุกสุนทรวราช ฤกษสมรธสมฤทธิไชย
มกคลสกลรปักษกรไสยในสุขคณนััน พระบาทลัมเดจ้บรมนารถบรม
บอพิตรมหิศรปรเมสวรสร์สรพเพชพุทชังกูรวงษขัตติโยคตม บรมธรรม
มิกราชาธิราช ผู้ทรงพระคุณอดุลสมดังษบารมิศร์วิสุทษ อันเปนมหามกฏ
รตนาถาศป็นเกล้าปักเกศแก่ปรเทศราชธานี มีกรุงเทพมหานครบวร-
ทวาราวดีเปเนาทิ

ทรงพระมหากรณามีพระราชโองการดำรัสสถาปนา ให้นำพระองเอง
ผู้เปนนักรราชโอรสพระอุไทยราชาธิราชผู้เปเนาเจ้ากรุงกำโพชาธิบตีแต่
ก่อนนัันให้กงในพระนามขติยธิบตี อันพระสงฆมราชาราชปโรหิตหมุมุกษ
มนตรีพร้อมกันสมมุติถวายไว้แต่ก่อนแทนพระอุไทยราชาธิราชผู้เปน
ราชบิดา แลให้เปเนาเจ้าครองกรุงกำโพชาธิบตีให้สถิตยโดยยุติธรรม เปน
ต้นว่าสังหวัดฤ ๔ ปรการ แลทศกัธิราชธรม ๑๐ ปรการ จังปรพฤติ
ในราชวัฏลัมมาปรตیبัด ให้เปนที่พำนักนิกแก้สมณพราหมณาขติยวงษา
เสนาบตีปรชาราศมูรสืบราชปรเวณตี่อไป จังอยามีสรพโยยุปทวันตราย
ด้วยอำนาจราชปรตیبัด อันทานปรพฤติในราชสุจรัตนันเทิด ๑๗๗

คัดจากจดหมายเหตุ ร. ๑ จ.ศ. ๑๑๖๖
เล่มเลขที่ ๔ สมุดไทยดำ
หมายเหตุ ตัวอักษรและการเขียน คัดลอกตามต้นฉบับ

◉ ເວັບໜ້າຂອງພະສຸພັນຮາມຍັງຕ້ອງເຂົ້າປະເມີນກ່ອນ
ຍຸດທິກາຣ໌ ໑໑໖໖ ຯື່ອ

๑ ร่างพระสุพรรณบัฏแต่งตั้งเจ้าพระยาเสนา ยุดิศกรราช ๑๑๖๖ พ.ศ.—

๑ สุขุมศดุในจุลสังกาศ ๑๑๖๖ พี่ยมสังวณนัถัสตวณศกสไมยเซษจ
มาศศุกบักยทศตฤทธิชีววารวิสุทธิสัรรพสุภสุนธรวรราช ฤกษสุขณกาล
พระบาทสมเด็จพระบรมนารถบรมบพิตรพระพุทธิเจ้ากรุงเทพมหานครบวร
ทวาราวดีศรีสรรเพชญ์พุทธิราชกูกรสัตราติยมหาจักรพรรตราชิราช อภิชาติ

ชบดินทธรณินทรบรมมาธิเบศ ตรีภูวเนตรวรนารถนายก ติลกรตนราช
ชาติมหามุนีศรีสทธรรมสุนทรบรมมหาบรมธรรมฤกราชาธิราชเจ้า ธรง
พระมหากรุณาตำรัสพระราชโองการสถาปนาเป็นพรหมไทยนุทิส นักพระ

	แก้วฟ้า) ราชาริราชเจ้ากรุงกำพูชาธิบตี
องเองให้เป็นนักพระ	อรรคราไชรศษา	
	อินทโอรศษา	

เป็นใหญ่อดอนาประชาราศฎุรไหสถิตอยุโดยยุคติธรรม — |

คัดจากจดหมายเหตุ ร. ๑ จ.ศ. ๑๑๖๖
เล่มเลขที่ ๔ สมุดไทยดำ
หมายเหตุ ตัวอักษรและการเขียน คัดลอกตามต้นฉบับ

© ^{၁၂} ^{၁၃} ^{၁၄} ^{၁၅} ^{၁၆} ^{၁၇} ^{၁၈} ^{၁၉} ^{၂၀} ^{၂၁} ^{၂၂} ^{၂၃} ^{၂၄} ^{၂၅} ^{၂၆} ^{၂၇} ^{၂၈} ^{၂၉} ^{၃၀} ^{၃၁} ^{၃၂} ^{၃၃} ^{၃၄} ^{၃၅} ^{၃၆} ^{၃၇} ^{၃၈} ^{၃၉} ^{၄၀} ^{၄၁} ^{၄၂} ^{၄၃} ^{၄၄} ^{၄၅} ^{၄၆} ^{၄၇} ^{၄၈} ^{၄၉} ^{၅၀} ^{၅၁} ^{၅၂} ^{၅၃} ^{၅၄} ^{၅၅} ^{၅၆} ^{၅၇} ^{၅၈} ^{၅၉} ^{၆၀} ^{၆၁} ^{၆၂} ^{၆၃} ^{၆၄} ^{၆၅} ^{၆၆} ^{၆၇} ^{၆၈} ^{၆၉} ^{၇၀} ^{၇၁} ^{၇၂} ^{၇၃} ^{၇၄} ^{၇၅} ^{၇၆} ^{၇၇} ^{၇၈} ^{၇၉} ^{၈၀} ^{၈၁} ^{၈၂} ^{၈၃} ^{၈၄} ^{၈၅} ^{၈၆} ^{၈၇} ^{၈၈} ^{၈၉} ^{၉၀} ^{၉၁} ^{၉၂} ^{၉၃} ^{၉၄} ^{၉၅} ^{၉၆} ^{၉၇} ^{၉၈} ^{၉၉} ^{၁၀၀}

© ^{၁၂} ^{၁၃} ^{၁၄} ^{၁၅} ^{၁၆} ^{၁၇} ^{၁၈} ^{၁၉} ^{၂၀} ^{၂၁} ^{၂၂} ^{၂၃} ^{၂၄} ^{၂၅} ^{၂၆} ^{၂၇} ^{၂၈} ^{၂၉} ^{၃၀} ^{၃၁} ^{၃၂} ^{၃၃} ^{၃၄} ^{၃၅} ^{၃၆} ^{၃၇} ^{၃၈} ^{၃၉} ^{၄၀} ^{၄၁} ^{၄၂} ^{၄၃} ^{၄၄} ^{၄၅} ^{၄၆} ^{၄၇} ^{၄၈} ^{၄၉} ^{၅၀} ^{၅၁} ^{၅၂} ^{၅၃} ^{၅၄} ^{၅၅} ^{၅၆} ^{၅၇} ^{၅၈} ^{၅၉} ^{၆၀} ^{၆၁} ^{၆၂} ^{၆၃} ^{၆၄} ^{၆၅} ^{၆၆} ^{၆၇} ^{၆၈} ^{၆၉} ^{၇၀} ^{၇၁} ^{၇၂} ^{၇၃} ^{၇၄} ^{၇၅} ^{၇၆} ^{၇၇} ^{၇၈} ^{၇၉} ^{၈၀} ^{၈၁} ^{၈၂} ^{၈၃} ^{၈၄} ^{၈၅} ^{၈၆} ^{၈၇} ^{၈၈} ^{၈၉} ^{၉၀} ^{၉၁} ^{၉၂} ^{၉၃} ^{၉၄} ^{၉၅} ^{၉၆} ^{၉၇} ^{၉၈} ^{၉၉} ^{၁၀၀}

๑ เรื่อง พระสุพรรณนัฏร ต้มองศ์ไทย พระยอดฟ้า
ครองกรุงกัมพูชา ปีชวด ขลุศักราช ๑๑๖๖ ๗๑๕

๑ คำบาทพิกลบทนี้ว่า ๑ สุภมัสดุสวัตติศรี สัมมังคละพะพะละ
เจษฎาไชยชาติเรก ๑๖๕ สำฤทธิศก ชวคนักสัตรแรม ๑๐ คำ เดือน ๑๐
วัน ๕ สาระสัมโหระติมะโหฬารานุกูลสมบุรณ อพิบูลยอดดูลอะ-
ดิเรก อะเนกอะนันตา กัณธาพิลังกิจพิจิตรพิจินไตรไนยสันมะหาสังฆราช
พระราชกรุปโรหิตพระวงษราชวงษมุขมนตรีเสนาบดีใหญ่่น้อย ซึ่งพร้อม
จินดาทัพพิมิต พระคตสมคณาถในพระนามกรจำเริญพระพรพระสัท
สถิตยพระบาทสมเด็จพระอุไทยราชาธิราชนี้ ให้ชื่อพระบาทสมเด็จพระ
ราชโองการพระนารายณ์ราชาธิราชรามาศิบัติ พระศรีสุริโยภาระพระบรม
สุรินทรา มหาจักรพรรดิราชบรมนาถพระบาทพระบรมบพิตรสถิตย
เป็นอิสวรกำภูรัตนราชโอภาษชาติวงษ ทรงกำภูษาพระมหาอินทปัต
ปรมัตถะวิวัตตะวิเวกเอกราชาขัตติยามหาธิบดินทรวะรินทระระอักโควะโร-
ดม บรมราชวิสุทวิชุดตะชาติวงษทรงพะลानุภาพ องคอรรรราชา
มหามหินทรนรนาถ พระบาทบรมบพิตรนามติโยภพะตุสุสำฤทธิศรีมา
ยุสมสุข สัพกาละ วิถาระไปเถิด ๗ ๑๗๗๗

๑ เรื่องพระสัพพรรณบัตร์ตั้งองค์อุไทย
ตรองกัมพูชา ปีชวด รุสศักราช ๑๑๖๖ ๗๑๘

๑ คำไทยว่า ๑ สุภมัสตจุลศักราช ๑๑๖๕ ปีชวด นักสัตรสำฤทธิ-
ศก เดือน ๑๐ แรม ๑๐ ค่ำ วัน ๕ เปนแก่นสานสั้นทั้งกลาง

วัน) โยพา
คืน	

ริกะอันประเสริฐอะกุลบริบูรณ์เป็นอันมากยิ่งนักหาสิ่งจะเปรียบมิได้
ประดับด้วยคำภีร์อันพิจิตรเป็นอันมากจะนับมิได้ แลมีตำรับอันยิ่งทั้งสิ้น
แห่งพระมหาสังฆราชพระราชครูปะโรหิต พระวงษราชวงษมุขะมนตรี
เสนาบดีผู้

ใหญ่) คิดเห็นพร้อมกัน
น้อย	

 บันจิตรบันจงสมมุติในพระ
นามกรจำเริญพระพรประสิทธิ์สถิตยพระบาทสมเด็จพระอุไทยราชาธิราช
นี้ ให้ชื่อพระบาทสมเด็จพระราชโองการ พระนารายณ์ราชาธิราชราม
ธิบดีพระศรีสุริโยพรรณ บรมสุรินทรามหาจักรพรรดิราชบรมนาถพระ
บาทพระบรมบพิตรสถิตยเป็นใหญ่ยอดอนาประชาราษฎร์ รุ่งเรืองด้วย
ชาติวงษทรงกรุงกัมพูชาพระมหาอินทะปัตบรมมถวิวัตวิเวกเอกะราชา
ขัตติยามหาธิบดีนทรนรินทร์อันล้ำเลิศประเสริฐอุตมบรมราชวิสุทธ รุ่ง-
เรืองไปด้วยชาติวงษอันประเสริฐ ทรงพะลาณภาพเป็นบรมกระษัตริ
อันประเสริฐ เป็นใหญ่เป็นที่พึ่งแก่ฝูงชน พระบาทสมเด็จพระบรมบพิตร
เป็นยอดภพสำฤทธิศรีสวัสดิชนะมายุสมให้ยืนยาว พิชญารัฐนกาล
ทั้งปวงไปเถิด ๗๑๘

สารบัญค่นเรื่อง
ใน
เรื่องทรงตั้งเจ้าประเทศราช

ก

กรุงก้าภูชา

พระนารายณ์ราชาธิราชครองเมือปี

จ.ศ. ๑๑๕๖

๓

พระองค์ไทยธิราช ครองเมือปี

จ.ศ. ๑๑๖๘

๑๓

ช

เชียงใหม่

โปรดเกล้าฯ ให้พระยาเชียงใหม่เป็น

พระเจ้าบรมราชาธิบดีศรีสุริยวงษ์

เมือปี จ.ศ. ๑๑๖๔

๑๕, ๒๓

ไชยเจษฏา—พระ

๒๐

น

นครจำปาศักดิ์

พระวิไชยราชสุริยวงษ์ ครองเมือปี

จ.ศ. ๑๑๕๓

๕, ๒๕

นันทเสน-พระเจ้า	๓
นารายณ์ราชาธิราช-พระ	๗

บ

บรมราชาธิบดี ศรีสุริยวงษ์-พระเจ้า	๑๖
-----------------------------------	----

ป

ประทุมวราษสุริยวงษ์-พระ	๖
-------------------------	---

พ

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกย์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตั้ง เจ้านันทเสนเป็นพระเจ้านันทเสน	๓
เจ้าน้ำเป็นพระวิไชยราชสุริยวงษ์	๕, ๒๕
เจ้าอินเป็นพระไชยเชษฐาธิราช	๑๒
เจ้าอุปราชเป็นพระเจ้านันทเสน	๔
เจ้าอุปราชเป็นพระรัตนวงษา	๑๑, ๒๕
พญาเชียงใหม่เป็นพระเจ้าบรมราชาธิบดี ศรีสุริยวงษ์	๑๕, ๒๕, ๓๓
พระประทุมเป็นพระประทุมวราษ สุริยวงษ์	๖
พระองค์จันเป็นพระองค์อุไทยธิราช	๑๓, ๒๑
พระองค์เองเป็นพระนารายณ์ราชาธิราช	๗, ๔๑

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง

พระองค์สงวนเป็นพระไชยเจษฏา ๒๐

พระองค์อ้อมเป็นพระศรีไชยเชษฐาราช ๒๐

พิธี—จารึกพระสุพรรณบัตร ๘, ๑๓, ๑๖, ๑๗

ร

ร่วมขาว ขัตติยราชสุริยวงษ์—พระเจ้า ๔

รัตนวงษามหาขัตติยราช—พระ ๑๑

ราชาจอมหงษ์ ๓๓

ว

วิชัยราชสุริยวงษ์—พระ ๕

เวียงจันทบุรี

พระเจ้านันทเสนครองเมื่อปี

จ.ศ. ๑๑๔๓ ๓

พระไชยเชษฐาธิราชครองเมื่อปี

จ.ศ. ๑๑๕๗ ๑๒

ศ

ศรีไชยเชษฐาราช—พระ ๒๐

ส

สุพรรณบัตร—แผ่นพระ ๘, ๑๓, ๑๖, ๑๗, ๒๐, ๒๕,

๒๖, ๒๘, ๓๓, ๓๕, ๔๑

สุวรรณภูมิ-เมือง

พระรัตนวงษาครองเมือง

จ.ศ. ๑๑๕๓

๑๑, ๒๕

ห

หลวงพระบาง-ราชธานี

พระเจ้าร่มขาวขัตติยสุริยวงษ์ครองเมือง

จ.ศ. ๑๑๕๓

๔

อ

อุบลราชธานี-เมือง

พระปฐมวราชสุริยวงษ์ ครองเมือง

จ.ศ. ๑๑๕๔

๖

พิมพ์ที่โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี

สี่แยกราชวิถี ถนนสามเสน พระนคร

นายเฉลียว จันทารทรัพย์ ผู้พิมพ์, ผู้โฆษณา

พ.ศ. ๒๕๑๔

